

ai
ok.

38

268

ÜGYVÉDI ÁLLAPOTOK.

RÖPIRAT ÜGYVÉDI ÉRDEKBEN.

IRTA

TÓTH LÖRINCZ

ÜGYVÉD 'S M. ACAD. I. TAG.

3.

POZSONYBAN, 1848.

NYOMATOTT SCHMID FERENCZ ÉS BUSCH J. J. BETŰVEL.

ÜGYVEDI ÁLLAPOTOK

FŐVÁROSÍ
KÖNYVTÁR
1912

DE BALLAGI GÉZA.

FŐVÁROSÍ
KÖNYVTÁR
1912

FŐVÁROSÍ KÖNYVTÁR

FŐVÁROSÍ KÖNYVTÁR

Most, midőn az országgyűlés, a' törvényhozás szent és tiszteletes műhelye' megnyitásának ideje itt van: ideje van egyszersemind, ha egész bőségben ki nem fejteni is, legalább megpengetni 's a' közvélemény hatalmas szárnyai alá ajánlani mindazon törvényhozási tárgyakat, mellyek a' közjólét épületének tényezői. Tagadhatlan pedig, hogy ha nem is olly magasan, mint közteherviselés 's örökváltság, de minden esetre jelentékeny fokozaton áll előttünk a' törvényszéki rendezés 's az ügyvédi helyzet kérdése is; mert a' törvényszékek czélszerű elrendezése 's kellő, és a' szabadság' szellemében szerkeztett törvényszéki eljárás, a' polgári szabadságnak egyik talpköve; az ezen tárggyal foglalkodó törvényhozásnak pedig, úgy szólván, zárkövét képezi az ügyvédi állapotnak szerkezetec.

A' legjelesebb publicisták' általános közvéleménye, hogy az ügyvédi kar magasb vagy süllyedtebb állása az ország' politikai egészségének egyik legbiztosb hévmérője, hogy a jogvédek méltánylása egy lépést tart 's egyenes arányban áll a' jogok' tisztelésével, melly az országos egészségnek nélkülözhetlen föltétele. — Ha a' publicisták' ezen közvéleménye csakugyan helyes és alapos (pedig annak lenni bizonyítják ezredes tapasztalás 's minden műveltebb nemzet' példája): úgy valóban nálunk az ország' egészségére nézve e' részben szomorú jelenségek mutatkoznak, mert az ügyvédi név süllyedt állása annak minden jobb 's nemesb érzelmű hordozóját szomorú érzemmel tölti el, 's ezen osztály igen

mélyen alul áll hazánkban a' tekintélynek azon fokán, melyre polgári állása' fontosságánál 's tudományánál fogva hivatva lenne, sőt búval 's egyszersmind boszankodással vehetni észre, hogy ezen az ügyvédi kart nagy részben méltatlanul sújtó vélemény magok legtiszteltebb iróink' munkáiba, sőt az országos küldöttségek' munkálataiba is útat nyitott.

A' törvényhozó, a' polgárosultság jelen haladott állapotában 's a' kifejlett és folyvást gyarapodó törvénytudomány mellett, nem lehet többé azon véleményben, hogy a' felek személyesen jelenjenek meg a' törvényszék előtt 's folytassák pereiket. De arról is meg kell győződve lenni, hogy az ügyvédek azok, kiktől az igazság valósitása az álladalomban főképpen függ, minthogy a' bírák csak ezeknek előadásaikból meritik ítéletük alapjait, 's az előadott tettebeli körülmények teljessége és világossága mulhatlan feltétele az igazságos ítéletnek; mert a' bíró csak úgy reménytheti hogy valamely fenforgó eset alapos elítélését eszközöndi, ha a' két fél ügyvédei az ügy' törvényes szempontjait 's az igények alapjait elmésen és jól fektetve 's kifejtve mutatják fel. — Az ügyvédek továbbá a' polgároknak szokott jogi tanácsosaik levén, tőlök függ nagy részben, minő jogérzelem terjed a' polgárok közt, 's minő bizodalommal vannak ezek a' törvények, az állami hatalom' intézkedései 's a' törvényszékek ítéletei iránt. Ő hozzájuk fordulnak a' polgárok, ha polgártársaikkal valami összeütközésük van, 's tőlök függ, valjon a' per magvában elfőjtassék e', vagy végtelen számra szaporodjék. Úgy szinte az ügyvédek' tanácsadása határoz a' per-orvoslatokkal élés felett és sietteteti vagy hátráltatja a' perek' bevégzését. Azon befolyás, melyet az ügyvédek ezuton nyernek, irányt fog adni a' polgároknak a' közélet' dolgaiban, választások, országgyűlési utasítások 's petítióknál is. Hasonló érdekek által fűzve össze a' polgárokkal, azok közül

kelve ki, azok közt élve 's hatva, innét eredő hatalmuk annál nagyobb, mivel nem külső kényszeren, erőszakon, hanem a' polgárok' önkéntes bizodalmán 's a' szükségességen, a' nélkülözhetlenségen alapszik. Azon kormány tehát mely a' jogot 's ennek ismeretét és őrzelmét előmozdítani, a' törvények iránti tiszteletet szilárdítani 's a' polgári társaságban a' rendet és biztosságot fentartani akarja, senkiben sem talál olly hatalmas gyámolt, mint az őt segíteni kész, vele kezét fogó ügyvédi karban, mellynek alapjai: értelmesség, szigorú becsületesség, szabadságszeretet 's becsületérzés. Minél jobban igyekszik az álladalom ápolni 's éleszteni az ügyvédség ezen emeltyűit, annál inkább számolhat ennek segédhatására, míg törvényes pályán jár 's jogokat nem sért; ha ellenben elnyomja 's lealacsonyítja, épen ezáltal megelégtelenségében veszélyes ellenzékké makacsítja 's egyik fő gyámolatát magától eltaszítja.

Országokban, hol valódi alkotmányos szabadság van, az ügyvédi kar mindenütt igen fontos elemnek tekintetik. Főleg Anglia és némileg Franciaország Európában azon hazák, hol az igaz szabadság 's ezzel összekötött józan társasági rend mesterségét tanulni kell. Igen hibáznak hát, kik az ügyvédi helyzet' kérdésében Németországról hordanak leczkékét, mint némelly, az ügyvédi becsület' fészket a' gyomorba helyeztető értekezők tőnek. A' nagy német nemzet, bár könyveket ír minden jó, szép és nemesről, sokkal többet vesződik az elmélettel 's elvont elvekkel, mintsem a' szabadságot át tudná ültetni könyveiből az életbe. Az élet nálok nem fogadja be, a' mit Mittermaier, Welcker, Feuerbach tanít. A' német pietással, de siker és foganat nélkül szereti a' szabadságot, mint a' mélységes Germania egyik genialis szökevénye mondá-, körülbelöl mint öreganyját; ezen német öreganyaszabadság századok előtt az Arimánok és Schöffök idejében volt eredeti ép és szép; de a' hűbéri életharczok' 's a' római és papi tör-

vény' befolyásai közt elvénülve 's elgyengülve, most inkább csak kegyes emlékezet, mellynek tiszteletére a' költők' dalai zengenek. A' franczia hévvel öleli a' szabadságot, mint virágzó menyasszonyát a' kéjrészeg vőlegény, de túlságos hevében néha elszalasztja a' valódi élvezetet. Az angol valódi házasság életet él vele, mint hű boldogító hitvesével. Szegény elszaggatott, egysége vesztett Németföld birta azt egykor; az eskütszékek, törvényszéki nyilvánosság és szóbeli eljárás nemcsak görög és római, de eredeti német eszmék is, melyek Angliába átültetve mai napig élnek, de addig okoskodott 's philosophált, míg annak gyakorlati élvezéséből kivetkezett az ellenkező irányt követő hatalom, úgy, hogy jelenleg bármennyit értekezzenek is a' szász és bajor, porosz és bádeni tudósok, egyedül a' Rajna bal partján diszlik figyelemre méltó törvényszéki élet, hová azt azon Napoleon ülteté, kinek neve 's emlékezete, minden bünei mellett is szent e' miatt a' rajnai németek előtt. Franciaországból, 's főleg Angliából kell tehát példát hordanunk, hogy szabadságot tanuljunk, mellynek leglényegesb alkatrészei a' törvényszéki jó eljárás, a' nyilvánosság és szóbeliség, az eskütszékek, a' vádló (accusatorius) rendszer fenytő pereknél, a' független helyzetű ügyvédi testületek 's a' mind ezek felett árgusszemekkel őrködő sajtószabadság.

Nagyon is ideje már nálunk, hogy e' tárgy a' törvényhozás' figyelmét magára vonja, 's az irodalom által megvitatassék 's előkészítettessék. És valóban, nem lehet eléggé méltányolni hazánk tudományos anyatesületének, a' m. academiának azon eljárását, hogy midőn a' törvényhatóságok ezen ügyet teendők' legutolsói közé látszanak számítani, ő épen ezen kérdést kiemelé, 's törvénytudományi osztálya részéről pályázásra tűzé az ügyvédeknek a' bírák és felek iránti viszonyaikban mutatkozó 's az igazságszolgáltatást nehezítő

hiányok és azon módnak kimutatását, miképp kelljen e' viszonyokat legjobban rendezni, 's az ügyvédi kart a' tekintélynek azon fokára emelni, hogy nemes feladatának kellőképp megfelelhessen. — A' reform' kereke megindult 's nagy zúgással és csattogással mozog; egyik indítvány a' másiknak nyakára nő, minden irányban szárnyalnak az eszmék' nyilai. Meggyőződéssé érett a' vélemény, hogy anyagi fejlődésre szükségünk' van, hogy a' meddő gravaminális térről a' haladás' virágzó mezejére is át kell lépni. De isten mentsen, hogy a' közvélemény olyan irányt vegyen, mi szerint előtte semmi tárgy sem fontos, ha csak anyagi érdekek körül nem forog, hogy a' polgárok egyedüli eszméje pénzkereset 's a' statusférfi kizárólagos feladása 's legfőbb célja az anyagi érdekek' előmozdítása, a' cannibali jóllét legyen, minden egyébnek mellözésével. — A' szellemi törekvések' során pedig főhelyet kell foglalni a' törvényszéki eljárás, az igazság szolgáltatás körüli gondoskodásnak. Mert bármily szabadelvű alapokra van is rakva valamely nép' polgári alkotmánya, az élvezett szabadság kisebb nagyobb oka örökké feltételeztetni fog a' törvényszéki eljárás által. A' reform, melly e' tényezőt teendői' sorából kifelejtí, örökké csonka és hiányos marad. Nem szabad tehát soha felejtetni, hogy a' társaság' legnemesebb életét a' folytonosan ébren tartott jogérzet teszi, hogy az e' célra vezető intézkedések minden egyes ága az alkotmányos szabadság nagy épületének egyegy márványoszlopa, melly azt egyszersmind disziti 's gyámolítja. A' törvényszéki elrendezés 's igazságszolgáltatás rendszerében pedig egyik legfontosb, leglényegesb tényező az ügyvédi kar.

Én, úgysis, mint szabadság- és rendszerető polgár, kit a' szabadság és jó rend, minden egyes tényezőjének érdekelni kell, de úgysis, mint a' hazánkban olly igen elhanyaglott, a' törvényhozás, 's országos küldöttségek javaslatai által ekkorig

mostoha kezekkel sújtott, 's a közvéleményben azon fokon, hol egy alkotmányos ország jogvédének állnia kellene, mélyen alúl süllyedt ügyvédi karnak egyik tagja, élttem egyik kedves feladásaul választám azon körben, hol, 's azon módok-és eszközökkel, mikkel hatnom adatott, tehát szóval és tollal, 's a' törvényhozást megelőző, az életet előkészítő 's utasító irodalom', különösen journalistica útján, mindent elkövetni ezen karnak emelésére 's az ügyvédi állapotot szabályozó törvényhozás alapeszméinek kellő világoszágba tételére.

Nem csak olvasás és elmélet, hanem körültekintés és élettapasztalás által szilárdult mély meggyőződése, hogy jó törvényszéki eljárás, és ennek alkatrészei közt ismét az ügyvédi rend' czélszerű szerkezete, a' polgári szabadságnak olly szükséges tényezője, hogy ez amaz nélkül vagy éppen nem, vagy csak igen tökéletlen alakban képzelhető, 's ezért becsületes hitem, hogy midőn a' törvényszékek' elrendezését 's ennek egyik fontos részét, az ügyvédi kar szerkezetét sürgetem, nem csak az osztály embereinek érdekében szólok, hanem a' polgári szabadság épületéhez is adok néhány kődarabot, mellynek fokonkinti kifejtése minden hazafinak, de főleg a' „jog“ szép és szent nevérol nevezett jogásznak, ha szükkeblű rabulisticán felül emelkedni, 's nemesb hivatásának megfelelni akar, édes és legfőbb kötelessége.

Még elevenen lebegnek előttem az első képek, 's hatások, miket a' külföldi nemes jelenetek figyelmemre tőnek; előttem fekszenek a' „Non“ és „Oui“ val ellátott szavazati levelkék, miket ott, hol szabad törvényszéki eljárást először láttam, emlékül tárczámba rejtettem, a' törvényszéki lapok, mellyekben minden, mi a' törvényszékeken történik, nyilvánosságra hozatik 's megvitattatik, még látom a' birák' 's ügyvédek' seregét, kik egyazon törvénytudó testületnek egyforma jogú 's coordi-nált tagjai, hallom az ügyvéd' bátor, zengő szavát, mellyel

védenczét őrangyalkint dörgi körül, az eskütt polgárok' becsületes és tisztos arczeit, melylyeken a' vádoltra nézve olly nyugtató betűkkel van írva a' lelki ismeretesség; 's ezen emlékezetek befolyása alatt írom e' sorokat.

II.

Egy német író következő képét adja az ügyvédnek, mint annak lenni kellene: „a' hivatalát tisztelő 's igazért és méltányosért hevülő ügyvéd igen fontos személy a' polgári társaságban 's valódi áldás az országra. Nála a' bajban levő ember kész tanácsot talál; ő részrehajlás nélkül szolgál mindenkinck, mint igazi emberbarát, 's legtisztább gyönyörét azon öntudatból meríti, hogy az ártatlanul üldözött, erőszakkal elnyomott 's jogtalanul megkárosítottat közbenjárása által megmentse. Hivatása 's kitűzött czélja nem gazdagodás, nem kincshalmozás, hanem igazságszolgáltatás mindenki számára. Igazságszeretete, jogtisztelete tántoríthatlan; nála biztos segélyre talál mindenki, legyen főrendű vagy alacsony néposztályból, dúsgazdag vagy szegény, 's méltányos illetőségén felül egyiket sem terheli. Önhaszonkeresés nem gátolja szép hivatása' betöltésében, 's tanácsát és sgedelmét attol sem tagadja meg, ki fáradságát megjutalmazni nem képes. A' hozzá első ízben folyamodótnak ügyét hiven védi, ha későbben gazdagabb ellenfél jőne is segélyét kérni. Nem csak a' jogtudományban, hanem a' tudás' minden ágában miveli magát, 's különösen a' nyelvet is ügyekszik hatalmába keríteni, hogy a' felvállalt ügy' javára minél hatályosabban szólhasson, előadását minél kellemesb alakba önthesse, 's idézett okainak minél nagyobb súlyt adhasson. Hivatalos irományok' feltevésénél lelki ismeretesség vezére. Férfias elszánt-sággal ellenez minden a' jognak önkényes elcsavarására czélzó kísérletet. A' reá bizott ügyet, elvállalás előtt, pontosan meg-

vizsgálja, hogy ferde tanácsosal senkit tévútra ne vezessen, 's ha megbízójának kijelentett szándéka 's a' törvények közt ellenmondást talál, ha valaki hozzá igazságtalan követeléssel folyamodik, ha ki a' kezdendő perrel a' gyengébbet akarja dőlyfösen eltapodni, 's hiányzó törvényes okait pénzzel 's hatalommal akarja támogatni: az illy igazságtalan ügyet fel nem vállalja. Minden illő 's becsületes módot elővesz védecze javára, de annak kedveért soha jogtalanságot el nem követ, 's az ellenfél' okait sophismák mesterséges rabulisticai egybeillesztése által elhomályosítani nem törekszik. Szenvedélynek, szeszélynek, alaptalan pervágynak eszközül soha sem szolgál. Minden előforduló esetben békes egyezést ajánl, 's a' perlekedés' kitörését gátolni igyekszik, 's csak akkor követ el mindent a' pernek védecze részére leendő kedvező eldöntésére ha a' megkísértett barátságos egyezés el nem érhető. Alacsony önhaszon miatt a' per folyamatát nem késlelteti. A' törvényszék előtti előterjesztése, szóváltása szabadelmű, de szerény és méltóságteljes, minden szava megfontolt és szenvedélytelen. Tollából folyó minden szava bizonyítja, hogy inkább védeczének igaz ügye, mint annak személye van szeme előtt. Legyen azomban ellenfele bármilly hatalmas, hajoljék bár a' bíró nyilvánosan ennek részére: ez őt meg nem riasztja, soha törvénytelen önkénynek nem hódol, soha a' tekintélyt törvény felébe nem emeli. Követeléseiben méltányos, 's ha védecze szegény, még törvényes járandóságát sem követeli szigorúan. Az ajándékokat elutasítja, ha azok csak árnyékát viselik is a' szennyes gyanúnak, hogy törvénytelen szolgálat' jutalmaul ajánlottak, mert meg van győződve, hogy illy becsületes és lelkiismeretes cselekvés mód mellett jövedelmi vesztesége is inkább csak látszó mint valódi."

Ime egy ügyvéd képe, millyennek szabad alkotmányos

jól rendezett álladalomban lennie kell; mihez hozzá adom még, hogy az ügyvéd ne csak magános, hanem országos közjogoknak is értője, ismerője, kifejtője, 's minden önkényes megtámadás ellenében lelkes és bátor védelmezője legyen.

Megfelel, 's megfelelhet é a' magyarországi ügyvéd ezen felállított kép minden vonásának, 's ha meg nem felel, hol keresendők ezen állapotnak okai, hol találandó a' gyógyszer, melly rajta segítsen? — méltányos alapon nyugszik é az ügyvédek elleni elfogultság? igazak é az ellenük felhozatni szokott vádak, 's ha talán, egy részben legalább, igazak, micsoda körülményeknek tulajdonítandó e süllyedtség, micsoda intézkedések szükségesek, hogy e' fontos polgári osztály azon méltó 's magas állásra emelkedjék, mellyen neki, minden egészséges levegőjű alkotmányos országban, a' dolgok' természeténél fogva, állani kellene?

Hogy az ügyvédi hivatal nálunk süllyedésben van, szemüveg nélkül is észrevehető dolog. Azon fénynek, melly e' hivatalt a' szabad Rómában körülfogá, 's melly azt Éjszak-Amerikában, Angliában, 's Franciaországban, sőt Olaszországban is környezi, semmi nyoma nálunk. Az ügyvédség itt szellemi és erkölcsi becsessel bíró, 's az álladalomra nézve magas fontosságú hivatásnak nem tekintetik, hanem olly kenyérkereseti módnak, mellynek egyedüli törekvése a' jogvédés köpönyege alatt, a' közönség rovására nyerekedni 's gazdagulni, 's ezért bizalmatlanságot és kicsinylést tapasztal minden oldalról.

Az ügyvédség illy süllyedt állásának oka részint magok az ügyvédekben is, de nagyobb részint olly külső viszonyokban is fekszik, mellyek' változtatása nem az ügyvédektől függ. Nem tagadom, hogy az ügyvédség azon helyzetnek, mellybe süllyedett, maga is oka annyiban, a' mennyiben minden ember oka annak, ha tiszteletet nem érdemlő tulajdonokat fejt ki.

Azonban, hogy az ügyvédi helyzet természetcs fénye elhomályosodásának legfőbb oka az összes országos viszonyokban, a' törvénykezési rendszernek hiányaiban, 's a' mostoha törvényhozásban fekszik, azt csak az fogja tagadhatni ki egyszerűs mind tagadni akarná, hogy e' viszonyok — mintegy az erkölcsi levegő, mellyben élünk — átalakító, már vagy nemesítő vagy elsatnyító 's elmérgesítő befolyással vannak az ember egész lényére, szellemére, erkölcsiségére.

Hazánkban, az ügyvédi kart illetőleg szomorú circulus vitiosus van. Az ügyvédi kar kellőleg nem tiszteltetik, mert annak némelly tagjai — ezek is főleg a' viszonyok hatalma miatt — nem épen tiszteletre méltó tulajdonokat fejtenek ki, 's aljas visszaélések által vonják magokra a' közroszalást; és ismét: az ügyvédi kar nem emelkedhetik az erkölcsi erő, önállás, független és szilárd jellem' azon fokára hol neki alkotmányos hazában állani kellene, mert kellőképp nem méltányoltatik, 's vele közvélemény és törvényhozás kegyetlen mostohasággal bánik. Ezen mostohaság mindannyiszor felöltő törvénykönyvünkben, valahányszor csak ügyvédekről van szó. Az 1486: 69. azt rendeli, hogy az ügyvéd csak 14. pert vállalhasson, feltéven hogy nyereségvágyból többet vállaland el, mint oltalmazni bír; 1569: 49. a' bírának meghagyja, hogy az ügyvédek' haszontalan üres szószaporításait és csel-szövéseit kitörüljék 's figyelembe ne vegyék; hasonló értelemben rendelkeznek a' törvényszékek' elrendezése (1723) után szóló törvények, u. m. az 1723: 38, 1729: 43ik t. 11ik §a, 1792: 16; — az 1609: 44, 's ezt megerősítő 1655: 61. megtiltja, hogy ügyvédek országgyűlési követekké ne lehessenek, feltéven hogy e' nemes hivatásnak meg nem felelendnek, hanem magokat megvesztegettetik, 's igazságtalan ügyek' védelmére kelnek; az 1609: 36. azt rendeli, hogy azon jószágokat, mellyekre nézve ügyészkedtek, fel ne

kérhessék, feltéven, hogy a' kezeikre bizott oklevelekkel mások' kárára vissza fognak élni. Az 1804ki márt. 3ikáról kelt k. útasítás is leginkább büntető rendszabályokat foglal magában. Az 1827iki országos munkálat, az ügyvédekkel illető részében, az egésznek eredeti rendeltetéséből teljesen kiesve, büntető törvénynyé fajúl, 's a' helyett, hogy az ügyvédség' czélszerű elrendezése eszközeiről rendelkeznek, büntetéseket és ismét csak büntetéseket szab ezen osztály' fejére, az eddigi törvények' tartalmával egybehangzólag, minden természeti jog 's méltányosság ellen, előlegesen azt téven fel az ügyvédről, hogy csak büntetésre méltó tetteket fog elkövetni; ezen büntetéseket országosan kihírdettetni javasolja, hogy így egyes kihágó vétkeért az egész osztály lakoljon; a' bíróság, 's mi több, összeütközés' esetében önmaga ügyében bíraskodó bíróság önkényének teszi ki a' függetlennek lenni kellő testületet 's a' t.

Ugyan lehetett e' fejtöréssel is czélszerűbb módokat gondolni ki az ügyvédi becsületézés kioltására, 's így épen azon czélnek, melyet illy szerencsétlen eszközök által elérni szándék, megsemmisítésére? — És a' törvényhozás' illy mostohaságában fekszik az ügyvédi kar süllyedésének fő oka. — Valamint ezen eddig tapasztalt mostohaság süllyesztő, leverő, alacsonyító hatással volt azon osztályra, mely Dr. Aguesseau szerint „olly régi mint maga a' közigazgatás, olly nemes mint az erény, olly szükséges mint az igazság“ — úgy a' jövő törvényhozás' atyai gondoskodása, mely az ügyvédi kart rendezi, függetlenségre 's önállóságra emeli, a' nyilvánosság egészséges levegőjével veszi körül, olyanná teendi azt, milyennek szabad országban lennie kell, millyennek látjuk Éjszak-amerikában, Britt- és Franciaországban, Belgiumban, Genfben 's a' rajna melléki német tartományokban. — Sokan nagy mértékben botránkoznak meg abban, hogy az ügyvédi kar

süllyedése (egyik de nem egyedüli) okának a' hazai törvények eddigi mostohaságát állítjuk. „Fenyítő törvények“ ugymond némelly bölcs „szükségesek az emberek' minden osztályára, 's így az ügyvédekre nézve is.“ — De hát ki tagadta ezt valaha? mi csak azt mondjuk, hogy rendező törvények is szükségesek; — hogy pedig a' mindig csak korholó, büntető, minden rosztat feltevő törvényeknek azon osztályra, melyet sújtanak, nyomasztó 's alacsonyító hatásuk van, ezt csak az fogja tagadni, ki egyszersmind tagadná, hogy a' törvények az emberiség' legfőbb nevelői.

Lássuk különösebben az ügyvédekkel illető törvényhozásnak azon oldalát, mely a' bíró 's ügyvéd közti viszonyokat határozza meg, vagy inkább: az ügyvédekkel a' bíróságnak teljesen alárendeli. — A' bíróságnak, az 1563iki 49ik czikk 3ik §. a' szerint joga van az ügyvédnek olyan szóváltásait, melyeket szószaporításnak 's perhúzásra czélzó üres beszédnek tart, kitörülni; az 1723iki 38ik t. 6ik §. szerint pedig az ügyvédnek tapasztaltsága, ügyessége 's munkájához mért díját a' bíróság önkényesen határozza meg; az ügyvédre több esetben nyelvváltás, becstelenség, végképi elhallgattatás büntetése van a' törvényekben 's főtörvényszéki ítéletekben kimondva, 's ezen törvényeknek az előforduló esetekre alkalmazása ismét csak a' bíróságtól függ. Tehát az cziránt senkinek nem felelő bíróság' kezében van az ügyvéd' értelmisége 's jelleme felőli ítélet, ennek becsülete és anyagi érdeke 's jövedelme. — Lehet e' a' függésnek teljesebb és alárendeltebb nemét gondolni?

Senki nálamnál nagyobb tisztelettel nem viseltetik a' bírói valóban szent hivatás iránt, senki nagyobb bizodalommal azon, az ügyvédség ellenében mindenkor méltányosságot tanúsító férfiak iránt, kik e' magas és tisztelet érdemlő hivatalt időnkint viselték, 's jelenleg viselik; de mi egyéb az

alkotmányos szellem, mint azon törekvés, hogy magok az intézmények, a' törvények legyenek jók, 's hogy egyes emberek' jellemére és lelkületére ne legyenek bizva az embernek sorsa, jogai, jövődjé, — egyesekére, kiket bármilly nemesek, emberségesek és méltányosak legyenek is, ellenkező elemek válhatnak fel a' hivatalban, kik talán a' törvény által kezeikbe adott önkényes hatalommal kegyetlenül visszaélhetnek, főleg ott, hol nyilvánosság és sajtószabadság nincs.

És ha a' középkor szelleme 's tisztulatlan és rendezetlen fogalmai, főleg azon befolyás mellett, melyet az ügyvédekre nézve mindenkor mostoha német birodalmi viszonyok törvénykezésünkre gyakoroltak, megfoghatóvá teszik is, hogy törvénykönyvünk lapjait oly czélszerűtlen és az önkénynek tárt kaput nyitó törvények disztelenítik: mit szóljunk az 1827iki országos küldöttségnek az ügyvédekre nézve adott véleményéről, melly az ügyvédek, e' felvilágosodott 's jogtisztelő században, a' minden egyéb polgár által gyakorlott önvédelmi jogtól megfosztja, a' bíróság' pusztá önkényétől függő büntetések alá veti, sőt ezen büntetéseket szokatlanul, az egész karnak égető szégyenére, országszerte kihirdettetni rendeli. —

Ezen alárendeltség természetesen nemcsak feneketlen sírja az ügyvédi tekintélynek, hanem az ügyvédet felvállalt kötelességei' szigorú és lelkes teljesítésében is gátolja, 's feltéve, hogy a' bíróság olyan emberekből is állhat, kik szenvedélytől, bosszútól, political 's vallásos színezetű üldözéstől nem egészen tiszták, az ügyvédet legméltatlanabb szenvedéseknek teheti ki.

Pedig, hogy az ügyvédi kar által az említett mostoha munkálatra tett megjegyzések' szavaival éljek: „ha azoknak, kikre a' polgártársak becsületöket, vagyonukat 's életöket bizzák, 's kiknek, mint a' szent tűz néhai őrjeinek, tisztáknak

's minden szennytől menteknek kellene lenniök, önbecsök' érzését 's tekintélyöket törvény által is gyöngíteni 's törni iparkodunk, nemcsak a' polgári 's emberi közjogok ellen vétünk, de a' perlekedő hazafiak' nyugtalan bizodalmatlanságát 's tetemes kárát is eszközöljük. — Már pedig a' birák' önkényétől függő büntetés' rendelése azt eszközli, hogy azon rendet, mellyet e' büntetések kirekesztőleg érdeklenek, mások, kik a' törvény által magokat felebbhelyezetteknek vélik, lenézik, 's ez által emezek' bizodalma tetemes csorbát, amazoknak pedig önmagok iránti bizodalmatlansága 's elvetemedése örökös táplálatot nyer." — Minden, kinek az emberi természetről csak felületes fogalma van is, átlátni 's megvallani kénytelen, hogy illy törvényrendelet a' süjtött osztály iránt megvetést, ez pedig elvetemedést szül, 's hogy önkény és erkölcsiség összeférhetlen dolgok. — Hogy az ügyvéd első birája a' pernek, hogy a' zavart 's bonyolult esetet ő bontja fel, magyarázza 's világosítja, ő teszi azt egyszerűen a' bíróság elébe, ő deríti fel a' kérdés' különböző oldalait, 's hogy e' szerint ügyvéd nélkül jól eljáró törvényszék nem is képzelhető, — bizonyosabb, mintsem hosszasan mutogatni kellene; az ügyvédek tehát, mint különben is a' pernek első birái, a' biróval, ha a' dolog' természetét felforgatni nem akarjuk, csak coordináltak, nem pedig annak alárendeltek lehetnek. — „Avocat soyez couvert!“ mond a' francia bíró; — a' szabad angol nemzet' nagy tekintélyű főbirája pedig 's maga a' cancellár „tudós testvérnek“ szólítja a' polgárok' jogainak védőjét, 's ennek hivatalos szavában soha sem kételkedik.

Az ügyvéd tehát csak úgy lehet tekintélyes, de csak úgy is felelhet meg kellőképen a' törvény korláti közt telejs függetlenséget, szólásszabadságot kívánó kötelességének, ha a' mostani alárendeltségi viszony — a' bíróság iránti érdemlett mély tisztelet mindenkor sértetlenül maradván — megszűnik;

ha az ügyvéd felett csak törvény, nem pedig önkény ítél; ha munkájának méltó díja törvény által határoztatik meg 's biztosittatik; ha azon helyzetből, melly a' bambuspálczával ildomozott chinai ügyvédekre emlékeztet, olly állásra emel tetik, melly a' pernek első biráját, a' törvényszéknek nélkülözhetlen kiegészítőjét, az igazságszolgáltatás' szükséges tényezőjét, a' jogállapotnak őrét 's képviselőjét illeti. A' dolgok' ezen állásában fog kifejlődni azon valóban nemes és mivelt ügyvédség, melly a' birói szent hivatal, 's annak viselői iránt nem többé szolgálai 's kényszerített, hanem mind addig, mig a' bíróság jogot nem sért, őszinte és valódi tisztelettel fog viseltetni, és ezen szabad tisztelet lesz a' birói homlok nimbusának legszebb sugára.

Az ügyvédek elleni vádoskodás 's kiméletlenül nyilatkozó megeléguetlenség fő forrása továbbá maga a' hosszadalmas, százféle kibúvást, kijátszást engedő törvénykezési rendszer. Ha a' per hosszasan tart, az ügyvédnek rovatik bűnül, hogy azt vagy szennyes önzésből tartóztatá, vagy legalább ügyetlenül 's gondatlanul vezeté. Nem akarom most törvénykezési rendszerünk' hiányait részletesen taglalni, csak általában említem, mint az ügyvédi tekintély hiányának egyik forrását, azon nagyon is világos igazságot, hogy törvénykezésünk' rendszere a' század szellemi fejlődése mögött meszsze hátramaradt; hogy Themisünk nehézkes formalismus, időhaladékok' 's perorvoslatok' békóiba van fogva, és számtalan 's nagy részint idegen földről átültetett szólási 's eljárási formákkal disztelenítve, hogy perlekedésünk bonyolult és tekervényes tömkeleg, hogy a' ki belőle fél-vagy egész emberélc' lefolytával kiszabadul, gyakran nem hoz ki magával egyebet a' botnál, mellyre támaszkodva, elvesztett vagyonának hátát fordíthat. Illy hibás törvénykezési rendszernek egész legio rosz következése van; tág mező-nyitás az önkénynek, a'

természeti jogérzelem' elfőjtása a' népben, a' holt formák izlésének kórságig fajuló terjedése, gyárszerű ítéléthozás, 's az ügyvédségnek politicalai és erkölcsi elsüllyesztése. A' közönség ugyanis csak a' több évi aggodalmak után lefolyt perek' előtte mysteriumként megjelenő eredményeiből itél az ügyvéd felől, 's minden rossz következtést, mellyet maga a' rendszer idézett elő, az ügyvédnek tulajdonit, ennek önzése 's hanyagságából magyaráz ki. Az ügyvéd a' bűnbak, mellyre rendszer és bírák és minden egyéb tényezők' bűnei háríttatnak. És ez igen természetes. A' felek' neheztelése tárgyat keres, 's a' tárgyat, mellyre epéjét büntetlenül öntheti ki, az ügyvédben találja fel. Ki a' törvényszéknek magasabban álló tényezőit vádolná, könnyen rosszul járhatna; a' törvény, a' rendszer pedig valami testetlen, mellyet kézzel fogni, megszidni, gúnyolni nem lehet; de az álladalomban kevés tekintéllyel bíró, a' thróntól, a' hatalom' forrásától távol álló ügyvédet olly könnyű, olly kényelmes, bár gyakran nem annyira józan és méltányos dolog kárhóztatni 's lerágalmazni. — És anecdoták keringenek, mik szerint p. o. egy öreg ügyvéd örökségéből kitagadta fiát, mert egy általa 20. évig húzott pert egy év alatt lehajtott. De az angolnál átkos példabeszéddé vált Jeffrey-féle bírák 's minden nemzetnél selfeltűnő társaik' nevét csak igen keves ember meri illendő bókocska nélkül említeni.

Fájdalommal kell említeni „mond az 1827iki országos munkálatra adott ügyvédi vélemény“ hogy, a' hol az igazság kiszolgáltatásában csorba vagy hiány emlittetik, ott mindenkor csak az ügyvéd okoltatik, mintha az alkotmányban magában is nem lehetne hiba, mintha a' szabadalmas rendnek a' század lelkével meg nem egyező, fonák 's avult előítéleteken épült kiváltságai erre semmi befolyással sem lennének, 's az igazságnak sokszor húzamos, néha két értelmű kiszolgáltatá-

sára semmit sem tennének. Valjon az ügyvéd hibája e az, hogy némelly per négy bíró vizsgálatán megy keresztül, 's egy parancsolat a' törvény' ellenére is, képes eszközölni, hogy míg csak minden bíróságot át nem útagott, az ítélet végre ne hajtathassék? — valjon az ügyvéd hibája e, hogy a' kiváltságos rendnek mellesleges, 's a' tárgyra nem is tartozó kifogásait alig lehet sokszor egy emberélet ideje alatt a' bírósággal félre vettetni, sőt történik, hogy a' félszázadot általélt, 's az első bíróság által már végképp el is döntött per az utolsó 's legfőbb bíró által folytatás végett visszaküldetik, vagy valamely mellesleges formáság' képzelt elhibázása miatt leszálittatik, hogy a' maradék újra perelni, 's keresete értékét meghaladó költséggel kénytelenítették igazságosan illető vagyonát megvásárolni? — valjon az ügyvéd' hibája e, hogy ugyanazon egy tárgyban négy bíróság által négyféle ítélet hozathatik, 's így, mi legyen a' törvényes tiszta igazság 's hasonló esetben mit lehessen máskor csálhatlanul reményleni, soha senki bizonyosan nem tudhatja? — De számtalan ezekhez hasonló kérdéseket lehetne még felhozni, mellyekből látható, hogy sokszor az alkotmányban 's rendszerben, olykor a' bíróságban is kell keresni azon hiányok okait, mellyek a' nép' panaszait felkeltik. És mégis mindenkor csak az ügyvéd ellen emeltetik vád, 's rendeltetik a' törvényben büntetés.

Fő oka továbbá az ügyvédség tekintélytelen állásának, 's egyszersmind a' hiányos igazság szolgáltatásnak, a' törvény-széki nyilvánosság' nemléte.

Szabad alkotmányos országokban minden vitás feletti igazság az, hogy nyilvánosság és szóbeli eljárás nélkül tökéletes jogállapot nem is képzelhető. A' nyilvánosság védelme az ártatlannak, ijesztője a' bűnösnek, sarkantyúja a' vádlónak 's védelmezőnek, egyetlen óvszer a' részrehajlás, szenvedélyek, önkény, elfogultság 's restség uralgása ellen; nyil-

vános törvényszékek által jogtisztelet 's törvényismeret terjesztetik a' nép között; gazdag forrásai, ébresztői 's táplálói azok a' népben élő jogérzetnek, melly ismét a bűnök 's csempeskedések megelőzésének legjobb módja, sokkal jobb, mint az elrettentési sükeretlen theoria. — A' perlekedő maga 's az összes nép, mellynek szinte érdekében áll, hogy minden egyes polgártárs igazságot találjon a' bíróságoknál, csak úgy nyughatik meg az ítéletben, ha a' pör nyilvánosan vitetett, ha szemmel láthatá, 's ha úgy tetszik, olvashatá, hogy az igazság' kitudására minden elkövetett, senki el nem nyomtatott, mindenki kellőképpen kihallgattatott. — Titkos törvényszéki eljárás mellett a' statusnak ez említett magas és szent érdekei megsemmisülnek, 's csalárdság, cselszövények, szenvedélyek undok serege tenyészhetik, a' népben bizalmatlanság 's birák elleni keserűség fogamszik meg. Ezért a' polgárosult világ' művelt népei legfőbb kincsül tisztelik, polgári és politikai szabadságuk' nélkülözhetlen feltéteül tekintik a' törvényszéki nyilvánosságot; ezért az őskor' éplelkű népeinél, kiket még álokoskodások, kétségkutatás, és szolgáltság' mérge el nem satnyított, kik a' természethez közelebb állván, annak törvényeit még el nem felejtették, általános volt a' meggyőződés, hogy nyilvánosság nélkül nincs igazságszolgáltatás; és e' népeknél nyoma sincs azon napfénytől iszonyodó homálykór-ságnak, melly nemcsak a' zsarnoki bérben levő irók' szolgálja által ajánlatik, hanem némelly túlbölcs német tudós' elgyengült idegeit is rángatja; ezért mindazok, kik a' polgári és politikai szabadságnak igaz barátai, nem szünnek meg kiáltani: „napfényre uraim! ki a' napfényre!”

És a' nyilvánosságnak ezen egészséges tiszta levegője csupán, hol az ügyvéd nemes hivatásának kellőképpen megfelelehet, 's ez által magának közbizodalmat, köztiszteletet vivhat ki.

Az ügyvéd' hivatása: rettenthetlenül, minden melléktelket' félretételével vívni a' jog mellett, mellynek védelmét felvállalá; menten tartani védenczét minden elnyomástól 's az önkény, részrehajlás, szenvedély, egyoldalú elfogultság' minden ártalmától. Teheti e ezt ott, hol a' nyilvánosság 's ez által biztosított teljes szólásszabadság nem terjeszti fölébe hatalmas védszárnyait?

Az ügyvédek' előadásaiól meríti a' bíró ítélet hozása anyagát; ezektől függ tehát legnagyobb mértékben a' jogállapot, az igazság-kiszolgáltatás létesítése a' hazában; a' tények' világos és tiszta előterjesztése, a' peres ügy jogi szempontjainak 's a' felek azokra épített igényeinek megállapítása 's nyomos és szellemdús kifejtése az alapos és igazságos bírói ítéletnek mulhatlan feltételei. Történhetik e ez ott, hol a' titok' leplébe burkolt önkény haragos szemhunyorítása elnémíthatja az illedelmesen igazmondó ügyvéd' szavát is, 's a' nyilvánosság' villámait nem rettegő hatalom' keze lakatot vethet az úgynevezett igazság és jog áldozatai ügyvédének szájára?

A' törvényszéki nyilvánosság fényoldalai hazánkban is eléggé ki vannak már fejtve a' törvényhozást megelőző irodalom által; de azért nem tartom fölöslegesnek ezen első életföltételt, különösen az ügyvédi érdek' tekintetéből, újra meg újra 's minél több oldalról magasztalni. — A' nyilvánosság csaknem mindenható erejének legszembeötlőbb példáját Angliában találjuk. Az angol törvényszéki elrendezés nagyon hiányos, az önkénynek tárt mezőt enged, terhelve van számos valóban rossz, hibás, ószagú intézkedéssel, mitől a' régihez ragaszkodó angol szellem olly nehezen válik meg; a' törvénykezés egész folyama szövevényes, tömkelegszerű, százféle kijátszási, kifogási cselet 's törvényes fictiót tesz lehetségessé; az ügyvédi fontos hivatalra, úgy szólván, semmi elő-

készület, semmi szigorú qualificatio nem kívántatik; alig alig van valami biztosíték felállítva, hogy tudatlanság és alacsony jellem vissza ne éljen az ügyvédi helyzet' előnyeivel a' polgártársak' kárára. És mégis az angol ügyvédek magas tiszteletben részesülnek 's az ország főbirái által testvérekül czimeztetnek, és mégis a' „bench és barr“ hasonló méltóságú 's tekintélyű helyzetek, és mégis Angliát úgy szokás felidézni, mint az igazságszolgáltatás' mintáját, és mégis közhit, hogy azon biztosítékokat, mikkel az angol intézvények' ezen ága a' polgári szabadságot körülöleli, sehol másutt fel nem találni oly nagy mértékben. — Miért? mert a' nyilvánosság' hatalma a' hihetlent is hihetővé teszi, mert ostorát 's villámit a' gazság, butaság, sőt a' középszerűség is ki nem állhatják. Ily varázserő a' nyilvánosság; így gyógyítja meg a' legfekélyesb állapot sebeit is, így veszi el a' legszembeszökőbb anomaliák, mérgét 's veszélyét. — A' túlságig vitt központosítás' hazájában, Franciaországban, a' közigazgatás' minden szálát ujaik közt forgató ministeriumok roppant befolyást gyakorolnak minden osztályra, hivatalra, törvényszékre, testületre; az igazságszolgáltatás mégis tökéletes lábon áll, 's az ügyvéd a' jognak és szabadságnak független bajnoka. — Miért? mert a' nyilvánosság, szólás-és sajtószabadság kincseit a' justemilieu, ha némileg körülnyirbálta is, elrabolni nem meré, 's nem is fogja merni ott, hol az utczasuhancz 's a' gyümölcsáruló kofa is a' Gazette des Tribunauxot olvassa.

Főképp a' nyilvánosság hatalmának köszönhetni azon magas társasági helyzetet, mellyben az alkotmányos országok' ügyvéde részesül, miszerint neki a' legfényesb, legfontosb hivatalok nyitva állanak, mikből ismét önlealacsonyítás' érzete nélkül lép vissza, ha tetszik, előbbi ügyvédi helyzetébe; főképp ebből magyarázhatni azon jelenetet, hogy Éjszakamerika törvénytudója majd szövetségi elnök és minister, majd ismét

közönséges ügyvéd azon státusban, hol lakik ; ennek tulajdonithatni azon megtisztelő bizodalmat, miszerint Angliában a törvényszékek és ismét az ügyvédek egymás közt, kölcsönös hittel egymás erkölcsi jellemében, készen elfogadják az ügyvédi becsületszavat a' legfontosb oklevelek' tartalmára nézve is a' nélküi, hogy azokat végig vizsgálják, mi által a' törvénykezésben könnyűség 's gazdálkodás eszközöltetik, mig Poroszországban a' védenczéveli levelezést 's attol nyert utasításokat is elő kell mutatni az ügyvédnek a' per bírása előtt, hogy ez magának meggyőződést szerezhessen az ügyvéd becsületességéről, miszerint az a' tényeket el nem titkolta 's el nem ferdítette. Illy különbözők a' nyilvánosság' és titkos eljárás következtései az ügyvédi becsületre 's jellemre !

A' nyilvánosságnak kedves ikertestvére a' szóbeli eljárás, mi nélkül amaz vagy épen nem, vagy csak igen tökéletlenül képzelhető, 's jelentőség nélküi theoriává hitványul el. Ez az, mi az ügyvédet a' közönséggel megismerteti, részére ennek bizodalmát 's tiszteletét megnyeri, az ügyvédi tehetségeket kitünteti. Az írás jó és becses eszköz arra, hogy azt, a' mit tudunk, feljegyezzük, a' maradéknak átadjuk, a' seledéstől megőrizzük, de az élő szó erejét soha ki nem pótolja. Csupán írásbeli eljárás mellett könnyen eltűnik a' törvényszékeket éltető szellem, kihál a' népből az igazságszolgáltatás iránti részvét, melly abban leginkább élő szó által tápláltatik, 's az eljárás gépszerű mechanizmussá süllyed és korcsul, a' bíróság zsibbadt quietismusba esik, a' kiölt eleven népszellem' helyébe dohos acták termenek. Ezt is jól tudják a' már említett polgárisult és művelt nemzetek, 's azért rendelék, hogy a' törvényszéki vitatások élő szóval történjenek.

Országokban, hol az alkotmány valóság, nem csupán papiros, — mellyek az érintett igazságokat megértették 's életbe léptetni is elégerővel birtak, mindennek előtt feltűnő, vágy ger-

jesztő 's szivvidámitó tünemény a teljes nyilvánosság, az ügyvédek élőszóval 's feltett süveggel előadott vád és védbeszéde, azon független szabad helyzet, mellyben ők, a' nyilvánosság' őrszemei előtt bírósággal, kormányval, 's mindennemű hatalommal szemközt állanak, 's a' szólásszabadság' legtökéleteseb gyakorlatának örülve, jog és törvény védőihez, ember- 's polgártársaik legmagasb 's legszentebb érdekeinek, szabadságának, becsületének őreihez méltó nyíltsággal, bátorsággal 's büszkeséggel emelik fel ékesenszólásuk' meggyőző hangjait, 's lehetlenné teszik a' fenforgó ügyre nézve bárminő önkény' befolyását; feltűnő továbbá azon korlátlan szabadság, mellyel a' lapok, a' közvélemény' orgánjai, a' törvényszékek eljárása felett véleményt mondanak, 's a' mit megrovásra méltónak találnak, szigorúan 's kiméletlenül megróják, minden félrelépésre, 's visszaélésre ezer argusszeggel vigyáznak, a' gazok álarozát letépi, a' báránybőrbe öltözött farkast, és követelő közönszerűséget igaz nevével nevezik.

Ez tehát az első pont, hol az ügyvédreformot kezdeni kell, ez azon alap, mellyen úgy Angliában, mint Franciaországban, — a' rendszerek egyéb tetemes különbségei mellett — az ügyvédi kar' nemes és független állása 's tiszteltetése nyugoszik.

És így, ha hazánkban valódi ügyvédreformot akarunk, a' törvénynek első pontja ez legyen: „a' törvényszékeken teljes nyilvánosság uralkodik 's az ügyvéd teljes szólásszabadsággal élhet védenecze oltalmában.“

Csak miután ezen alap le van téve, lesz méltó tovább fejtegetni az ügyvédreform' részletességeit. E' nélkül az egész munka félszeg és ingatag lenne.

Annyival kevésbé vonakodhatunk pedig a' józan ész' ezen postulatumát egyenesen kimondani, mert hiszen hazánk' alkotmányán 's egész közéletünkön ugyanis keresztülvonul a'

nyilvánosság' napsugara, 's mert hiszen azt már a' büntető törvénykönyv kidolgozása nagy munkájával megbízott nagymélt. országos küldöttség is beszövé munkálatába. — A' megyei törvényszékek most is több helyütt nyilvánosak; a' régibb időkben pedig egész törvénykezésünk nyilvános és szóbeli volt. Az 1486: 65. azt rendeli: tegye le kiki szállásán fegyverét, mielőtt a' törvényszékbe menne, okát adván, hogy „ad sedem judiciariam comitatum causantes et nonnulli alii, qui Sedem ipsam ingrediuntur, cum familiaribus et jobbagionibus armatis, et quidem majori, quo possunt, numero intrare solent.“ Hogy pedig a' szóbeli eljárás, melly az igazságszolgáltatásba életet önt, nálunk is szokásban, sőt írást nem tudó eldődinknél kénytelenség volt, ezer példában tetszik ki a' régi ítéletlevelekből, mellyekben olvassuk: „N. N. personaliter assurgendo responderat ex adverso 's a' t. Ulászló király első decretuma 55ik czikke is illyenről emlékezik: „etiamsi patratore ore suo proprio coram suo iudice confiteatur.“ Még Kitionich későbbi korában is, mint ennek munkájából (Cap. X. Quaest. 24) kiteszik, az ügyvédek élőszóval adák elő vád-és védokaikat, mellyeket az ítéelő mesterek foglaltak azután írásba 's a' t.

Tagadhatlan azonban, hogy az ügyvédség süllyedésének egyik oka magok az ügyvédekben is fekszik. Nem mindenkor alaptalanok azon panaszok, mellyek az ügyvédi becsületesség ellen gyakran hallatszanak, noha azokat bíró előtt igazolni igen kevés esetben lehetne. De hiszen egyes roszak a' társaság minden osztályából tűnnek fel olykor. — Saját védenczeik ellenében elkövetett csalással ritkábban lehet az ügyvédekkel vádolni; gyakoribb a' vád, hogy sokan jog és igazság ellen lépnek fel 's ezek elcsavarása és eltakarása által áldoznak zsebéredeknek, hogy sokan csak azért látszanak

törvényt tanulni, hogy ezt annál sikeresebben kijátszhassák, hogy egyedüli igyekezetök, minden áron, helyes vagy helytelen úton, pert nyerni. — Nem egy, ki e' nevet viseli, nem tartja méltóságán alulinak olly mellékes dolgokkal foglalkodni, mellyek az ügyvédi hivatalhoz éppen nem illenek, pénzhajhászattal, házasságszövésssel, 's még holmi aljasabbal is. Sokan nem tisztelik eléggé magokat 's magokban a' hivatalt, mellyet viselnek; és ha ritkán találni is egészen elvetemedett ügyvédet, annál gyakrabban láthatni olytat, ki minden áron munkát 's jövedelmet keres, legyen ez hizelgés, áskálódás, szolgálai hunnyászkodás által; — ki minden ügyet, jót és rosztat, egyaránt felvállal, 's ma egy, holnap más véleményt oltalmaz, ki úgy viseli magát, mint a' legközönségesebb czéhbeli mesterember, de fölfogása nélkül azon nemesebb czéhi, vagy inkább, hogy e' gyűlölt szóval ne éljek, testületi szellemnek, mellynél fogva egynek méltatlan sérelme az öszszes testület sérelmének tekintetik. Végre, gyakori tapasztalás, hogy magok az ügyvédek, egyazon testület' hasonérdekű tagjai, kölcsönös becsmélésre, 's szó-és írásbeli gorombaságokra hagyják magokat ragadtatni, 's a' törvényszéket és pert személyes, nem éppen lovagias küzdelmeik csataterévé változtatják. Illyen tények' előfordulását eltagadni a' legkiméletesb vizsgálónak sem lehetséges.

Az ügyvédség' ezen demoralizációját, a' már említett törvényhozási okokon kívül, sok egyéb körülmény is előmozditja. — Tagadhatlan, hogy az ügyvédnek, ha a' külsőre is tekinteni szokott közönség' tiszteletét élvezni akarja 's függetlenül kíván működni, szegénynek és rongyosnak lenni nem szabad; az ügyvédség pedig, ha szorgalmasan bár, de becsületesen 's tiszta kézzel üzetik, rögtön meg nem gazdagít.

Úgy hihetné némelly jámbor ember, hogy a' nem szorgalmatos 's nem-becsületes ügyvéd nem talál munkát, nem

boldogul, 's önmagát zárja ki azon helyzetből, hol az egész testületet becstelenténé; de a' tapasztalás mást bizonyít, mert a' szorgalom- 's becsületességihiány ott, hol teljes nyilvánosság nincs, csak igen lassan jó köztudomásra, sőt az utóbbi olykor olykor szándékosan kerestetik is. Így a' gyöngédtelen, tola- kodó, erkölcstelen, jellemtelen egyén nem egyszer előbb meg- gazdagodik, mint az ellenkező tulajdonok' szerény birtokosa; hiszen a' perlekedő felek' legnagyobb része mindencsetre nyerni akar, ha egyebet nem, legalább időt, 's ezt azután minden úton, minden eszközökkel. Ezen minden uton, minden eszközökkel sikert eszközölő ügyvédek rendesen igen keres- tetnek, 's a' nép azt hiszi, hogy ezek az igaz, a' valódi ügy- védek, hogy az ügyvédi mesterség éppen abban áll, hogy a' perben bizonyos cél, bárminő eszközökkel, biztosan elé- ressék. 'S e' hitnek természetes oka ismét, mert a' nem be- csületes ügyvéd nálunk meg nem szégyenítettik, mert a' nép előtt nincs elegendő külső hihetőség, hogy az igazságszol- gáltatás minden kifogás feletti, a' mi ismét természetes követ- kezése a' titkos törvényszékeknek 's a' perek formaságokkal túlterheltségének. A' munkás, ügyes, de becsületes ügyvéd ugyan ez okokból szegény és hir nélkül maradhat, mert a' közönség keveset tud tehetségeiről s' gyöngédsége és be- csületessége könnyen félnkségül, munkakerülésül 's tudat- lanságul vétetik. Ehez járul, hogy a' szerény ügyvéd nehezen szánja el magát érdemlett jutalmát erősebben igényleni. Kevés fél tudja méltányosan megítélni ügyvéde munkáját; ha pedig az ügyvéd azt tapasztalja, hogy fáradságos munkájaért, melyly- re nagy szorgalmat 's erőfeszítést fordított, rosztul jutalmaz- tatik, kedvét veszti, 's inkább a' mindennapi könnyű dolgokat keresi. E' miatt már sok derék tehetség szunnyadtal és súly- lyodt a' mindennapiság' hinárjába.

Illy körülmények közt sok ügyvéd 's épen a' szerény és

becsületes, minden készülsége 's munkássága mellett is az élet' szükségével küszködni kénytelen; a' szegénység pedig, míg egy felől a' külsőre is néző közönség' szemeiben az ügyvédi tekintélynek kárára van, más részről ha egyszerre nem is, de lassankint idő multával a' jellemet alá ássa, 's ha épen rossz és szennyes csinyekre nem is, de legalább némi lágymelegségre vezet az eszközök' megválasztásában. Az említett körülmények közt, hol vegye magát az egyének öntisztelése? — hiszen csak annyi tiszteletben részesül, ha munkás és becsületes, mintha nem ilyen, vagy kisebb mértékben ilyen! hiszen egyesek' hibái miatt az egész kar' minden tagja lakol, 's egyesnek bűnei az egész testület' minden tagjának fején égető töviskoszorú.

Arra tehát, hogy az ügyvédek sújtó, sok esetben tagadhatlan tényeken alapuló vélemény eloszolják, kétségkívül magoknak az ügyvédi kar tagjainak javulása 's nemesülése is szükséges, mert tagadhatlan, hogy mindenkinek beszámítás alá eső saját hibája, ha nem munkás, nem becsületes, nem tiszta jellemű, bár e' tulajdonok' kifejlésére a' körülmények is igen nagy befolyást gyakorolnak. Egyes visszaélések, míg ember ember marad, örökké buknak fel, még olly országokban is, hol a' becsületességnek legszilárdabb garantiái, nyilvánosság, jól rendezett törvényszéki eljárás, testületi szellem és felügyelés, biztosított anyagi jóllét sat. állanak fen; de szükséges legalább a' mostani rossz vélemény megváltoztatására, hogy az ügyvédi kar tagjainak, ha nem is öszszesége, de legalább feltűnő nagy többsége, szigorúan becsületesnek bizonyítsa magát, 's nemcsak ügyes és munkás (miben szinte nagy a' hiány) hanem tántorithatlan jellemű 's így független, melléktekinteteknek soha nem engedő, félelmet nem ismerő férfi legyen, hogy elismert jog és igazság ellen soha fel ne lépjen, hogy védencze javát is csak jogszerű úton 's tör-

vényesen szabados eszközökkel mozdítsa elő, 's hogy az ügyvédi helyzettel össze nem férő mellékkeresetágakat ne üzzon; hogy magát mindentől, mi erkölcstelen és illetlen, tisztán tartsa, hogy külső fellépése is művelt 's nemes viseletű embert mutasson, hogy kenyéririgységet soha el ne áruljon 's munkavadászatra soha le ne alacsonyuljon. — Egyedül szabados és illendő mellékfoglalatossága az ügyvédnek, szorosán ügyvédi hivatásán kívül, nem lehet más, mint a' polgárokat törvényszékküli, nem peres jogüzleteikben, mellyeknek helyes bevégzésére teljes törvényismeret kívántatik, tanácssal segitni, utasítani 's képviselni. — Az ügyvédek' e' saját jóakarátát azonban, hogy annak ohajtott sikere legyen, elő kell segitni a' törvényhozásnak is az ügyvédek 's felek közti (különösen pénzbeli) viszony' rendezése által.

Végre tagadhatlan az is, hogy az ügyvédi név süllyedését előmozdító okok közt áll: a' tudományos, különösen alapos törvénytudományi képesség' hiánya. A' törvényt iskolákban imígy amúgy elvégezni, a' jogászri rózsás pályát áttánczolni, erre azután még egy pár évig patvarizálni 's jurátuskodni, még nem elég ahoz, hogy valaki tudományos műveltsége által is tiszteletet érdemlő ügyvéd legyen. Ha tekintjük hazánkban az ügyvéddé lehetés' feltételeit: alig-alig találunk azokban a' tudományos kimivelődésre nézve némi biztosítékot. A' philosophiai éveket emészthetlen scholasticus étkezésen átúnt ifjú átlép a' törvénytani oktatószék elébe, 's 2. vagy 3. évig jogásznak neveztetik; ugyan ezen idő alatt, a' dal szerint térdig járván a' rózsában, és a' jogászbál' nagyszerű terveivel, tekeasztal 's apró szerelmi kalandok' örömeivel annyira el levén foglalva, hogy a' száraz iskolai leczkék igen természetesen visszataszító érzést idéznek benne elő. Mit mindent el nem követ, hogy a' leczkéktől megszökhessen! — A' vizsgálatokon szerencse 's professor úr kegyelméből imígy amúgy

átesvén, olykor (mint a' lapokban már egy ízben megrovatott) hamis bizonyítványhoz is jutván, elmegy falusi patvariára — vadászni, hol a' vidéken első ugrató, 's a' falusi bálokban, bucsukon első tánczos, 's tisztujtási alkalommal kortesvezér. A' patvaristai gyakorlatról 's jó magaviseletről ékes kifejezésekben szólló bizonyítvány nem hiányozhatik, 's a' patvarista kir. táblai hites jegyző lesz. Ki nem ismeri e' virágos pálya gyönyöreit? mellyek, ha hagynak is fen némi kis időt tudományos készületre, e' szűk időcske alig elég a' régi mulasztások' annyiban helyreépítésére, hogy a' leendő ügyvéd a' vizsgálaton valamikép átcúszzhasson. Pedig a' vizsgálat is olly valami jámbor és atyai; én legalább 5. percz alatt estem át rajta, 's az „irásbeli“ alkalmával 3. vagy 4. velem együtt bezárt társam' themáját dolgoztam ki, sőt tudok esetet, hogy egy collega, házi okokból, önmaga kívánt visszavettetni, 's mindent elkövetett, hogy semmit se tudjon, — mégis megkapta a' sufficienst, 's kénytelen volt atyja kívánsága szerint, Pesten maradni, mint ügyvéd, holott ő haza szeretett volna menni házasodni, mint falusi gazda. Amaz áldott jó fiúk pedig kitűnő calculussal örvendezteték meg otthon az öreg urat, noha egész éven át csak egyszer voltak ülésben, hogy mégis némi fogalmuk legyen a' zöldposztós asztal' tентаpecséteiről; ki pedig őket vizsgálatra elkészíté, sufficienssel ment haza 's kénytelen volt magát azzal vigasztalni, hogy volt, ki hasonló calculussal lett kir. személynök. — Rendszerünknek illy elégtelensége mellett annyival inkább kitűnik a' későbbi tanulás' szüksége. — Ha az öregeknek napjaink ellen szórt vádaiban sok igaztalan, sok túlzott van is: azon gyakran hallatszó panasznak, hogy a' mélyebb törvénytudomány napról napra inkább kihál, valóságát tagadni csakugyan nem lehet; 's ügyvédi vizsgálaton átesett ifjak bosszantják főnökeiket az ügyet-

lenség 's készületlenség olly magas fokával, hogy egy egészséges constructiót leírni nem képesek.

Felemlitettem röviden az okokat, mellyekből az ügyvédi karnak hazánkban tapasztalt tekintélytelenségét eredni véltem, és ezek, röviden öszszefogva: nyilvánosság' és szóbeli eljárás' hiánya, az ezekből szükségkép folyó élettelen, hosszadalmas és bonyolult törvénykezési rendszer; az ügyvédek iránt rendkívül mostoha törvényhozás, melly az ügyvédnek egész létét, becsületét 's vagyoni állását a' felelőség alá nem vetett bírótól teszi függővé, a' felek ellenében pedig semmi által sem biztosítja; 's végre — minthogy illy körülmények közt, jellem és becsületesség épentartása valódi hősiséggel jár — magában az ügyvédi karban természetesen kifejlett rothadási jelek, mellyek egyes tagokban mutatkozván, az egész testet rossz szagúvá teszik.

Most néhány igénytelen nézetet fogok előterjeszteni a' beteg állapotnak orvoslására nézve.

III.

Elszámlálván az ügyvédi név 's hivatal süllyedtsége 's tekintélytelensége' véleményem szerinti okait, egyszersmind kijelöltem a' tényezőket is, mellyek által annak emelését 's diszét eszközölhetni gondolom. Ellenkezői ezek természetesen a' süllyedés említett okainak, 's ellenkező eredményeket fognak előidézni.

E' módok részszerint olyanok, mellyek által az ügyvédi név becsének 's diszének emelésére, az ügyvédi kar tagjainak saját erejével, törvényhozási befolyás 's az öszszes törvénykezési rendszernek gyökeres változtatása nélkül is czélszerűen hatni lehetne, részszerint, mellyek a' fenálló rendszernek lényeges változtatásával járnak, 's az alkotmányos külföldön legjobb sikerrel divatoznak. Amazok inkább csak palliativák;

ezek gyökeres reformok, 's csak ezektől várhatni tartós és valódi üdvöt.

Lássuk előbb, mit lehetne tenni az ügyvédi karnak saját ereje 's jóakarata által, mellőzve mindent, mi az ügyvédi kar' hatáskörén kívül esvén, ezen körön kívüli hatalmak 's elemek' engedelmét vagy csak segédhatását is feltételezze, mellőzve tehát minden afféle eszmét, mellynek létesítésére fenálló törvények' változtatása 's így a' törvényhozó hatalom' befolyása kívántatik, vagy a' mellynek azonnali életbe hozásánál a' mélt kir. Curia az ügyvédi kart törvényes jogánál vagy eddigi gyakorlatánál fogva gátolhatná.

Gyökeres orvoslás csak a' törvényhozó hatalom által eszközöltetik, mert intézetek mint, p. o. ügyvédi bizottmányok' fegyelmi hatósága, mint az angol Inn- és franczia barreau-rendszer; intézkedések, mellyek azon alapeszmére vannak építve, hogy az ügyvéd a' bírónak nem alárendeltje, hanem attól független 's vele hasonló tekintetű jogtudós- osztály, hogy a' Bank és Barr hasonló jogú, érdemű 's tiszteletű szomszédok, — törvényes felhatalmazás nélkül nem léphetnek életbe, 's egyenesen csak a' teljes nyilvánosság és irás- 's szólásszabadság levegőjében számolhatnak diszló életre, mihez ismét a' fenálló helyzet' törvényes változtatása szükséges. A' politikai levegőt, mellyben ezen, az ügyvédi állapotokon lényegesen segítő intézetek felvirágozhatnak, csak a' törvényhozás tisztíthatja meg, 's a' fájó bajnak mélyen fekvő gyökerét a' törvényhozás írthatja ki.

De százados bajokon rögtön, egy csapással, segíteni nem lehet. Addig is, mig a' közvélemény 's jövendő törvényhozás mélyebb 's gyökeresb ügyvédreformra előkészítettnek, 's a' törvényszékek elrendezése 's az ennek zárkövét képező ügyvédrendezés magát a' teendők' képtelen halmaza közt átküzdhetné: kár volna hevernünk, 's a' meglevő terrenumon, úgy

a' mint az jelenleg van, a' lehetőség határai közt, nem építgetnünk. — Az ügyvédi kar, saját ereje, 's jó akaratával is sokat tehetne. Így p. o. oda terjeszthetné működését, hogy tagjait az egyesülés eszméjével lassankint megbarátkoztassa, — az erkölcsi erőt magában, mennyire százféle külső gátoló elem engedi, kifejtse 's az alapos jogtudományt, a' tiszteletre gerjesztő ügyvédi tulajdonok' egyik legfőbbikét, körében terjeszsze 's előmozdítsa.

Hogy az ügyvédi kar a' közvéleményben a' becsültetés' azon fokára emeltessék, hol alkotmányos országban a' jogvédőnek állani kell: először is szükséges, hogy az ügyvédekben minél nemesb 's függetlenebb szellem fejtsessékki. Erre kétségkívül a' törvényhozás fog legtöbbet tehetni az által, ha az ügyvédet mostani lealacsonyító függéséből kiveszi, mellybe a' feleletteher alá nem vetett bíróság irányában vagyoni tekintetben 's értelmi és erkölcsi reputációjára nézve taszítva van; de addig is, míg ez megtörténhetnék, kezeink közt van egy hatalmas mód, 's ez az: „egyesülés, vagy is a' test tagjainak az egészre 's ennek ismét a' tagokra kölcsönös és rendes hatását 's befolyását lehetővé tevő testületté olvadás. Ezen egyesülés' 's összehatás' hiánya tevé, hogy a' magyar ügyvédség ekkorig, önbecse fentartására soha közérdekkel nem munkálkodván, az ügyvéd nálunk olly tengerkint szélescen áradozó pusztá névvé lett, mellyel, úgy szólván, minden alkusz, és kerítő, szemtelensége szerint, szabadon élhet, — mellynek sok ránczú köpönyege alatt gázságát 's aljas csel-szövényeit akárki űzheti, mellyet sokan csak szennyes tetteik' szabadabb elkövetésére szolgáló nyílt mezőnek tekintenek, 's így az egész osztályra, egész névre, némi homályt vetnek. — Így lön lassankint, hogy az ügyvédi olly szép 's nemes név iránt olly sokféle bizalmatlanságot, 's annak olly kiméletlen kifejezéseit tapasztalni. Mondatik, hogy az igazságot sejtős

tehénnek tekintik, halászokhoz hasonlítottatnak, kik a' vizet magok zavarják fel, hogy annál több halat foghassanak, vampyrokhoz, kik a' megcsípott védencz utolsó csöp véréit is kiszíják, mondatik, hogy a' pereket önhaszon kedvéért végtelenig húzzák, — hamis csőd, hamis váltó, oklevél- sikkasztás' eseteiben őket éri a' gyanú 's vád súlya. Sokan még az okosabb emberek közül is az „ügyvéd“ név alatt furfangos, ármányos, csalásra mindig kész, ál okoskodással teljes, eladó rabulát képzelnek, kinek önzseben kívül semmi érdeke. Ezen egyesülés' hiánya tevé, hogy a' kar' tagjai közt kölcsönös egyetértés 's felügyelés nem lévén, kiki korlátlan kényét követé, hogy az egyesülés' fogalmában 's természetében rejlő erkölcsi erő 's szilárdság, miszerint t. i. az egész terjeszti ki egyesekre védszárnyait 's egyesek' méltatlan sérelme az egésznek sérelmévé emeltetik, az ügyvédekre nézve nem létezett 's így azután a' jogvédi szép nevezet magára hagyott, támaszszal nem bíró hordozója, az emberi 's polgáir jogok' nemes, bátor, független lelkű bajnoka helyett mindenféle felsőbb befolyásoktól függő géppé aljasodott. — Figyelmezzünk tehát a' törvényes és szabados egyesülés' leirhatlan hasznaira; mindazon jóra, mi illy egyesüleből az ügyvédi erőre, név diszére, 's becsületre származik — 's mielőbb egyesüljünk!

Az ügyvédi kar jó érzésű 's rendszerető tagjai mindenek előtt, 's bármelyik órában kijelenthetik, hogy ők: testületé alakúlnak. Ezen testület, neki a' törvény által adott hatalom nélkül, sikeres fegyelmet nem gyakorolhat, — 's annyi hasznót nem tehet, mint a' törvény által parancsolt, rendezett 's hatósággal ellátott testületek, miként ezeket Franciaországban, a' Rajna mellett, Gensben, Belgiumban, sőt az egyházi statusokban is látjuk: birand mégis erkölcsi hatással, 's rövid időn az ügyvédi közvélemény 's erkölcsi érzet nyilatkozásainak helye 's műszere leend. Tagjaira nézve, kiket megdor-

gálhat 's magából kizárhat, némi fegyelmi hatalmat is gyakorolhat; a' közönségben pedig azon hitet ébreszti 's erősíti meg, hogy a' testületi ügyvédck, kik egymást kölcsönös felügyelés 's ellenőrség alatt tartják, kik a' becsület' solidaritása által tartatnak féken, több bizodalmat 's tiszteletet érdemelnek, mint kik magokat a' censori szigor, a' testületi nyilvány alul elvonják, 's elkülönzött, bujkáló állapotban maradni jobban szeretnek. Készítették egy főkönyv, mellybe magokat a' testület' tagjai beírnák, 's e' főkönyv elejére íratnának kötelező szabályok, mellyeknek magát minden az említett könyvbe magát beirt ügyvéd becsülete lekötése alatt alávetni tartoznék; fizettetnék minden tag által bizonyos összeg, az egyesület' céljaira közfelügyelés alatt fordítandó. — Tartana a' testület minél gyakrabban gyűléseket, mellyekben a' törvénytudomány ismeretek' terjedése, elmesurlódás 's az igazságnak ezáltal' napfényre hozása, általános ügyvédi érdekek' védelme, a' majdan remélhetőleg behozandó szóbeli eljáráshoz annyira szükséges szónoki gyakorlat 's készség eszközöltetnék. Tartana továbbá ingyen tanácsadó üléseket szegény folyamodóki javára (consultations gratuites) mint a' párizsiak, — mi által népszerűségét 's hitelét rendkívül növelné. — Megvethetné az ügyvédi segélyintézet' alapjait, talán az életbiztosító egyletek' alapelvei szerint, 's különbféle terveket, véleményeket, sőt kimerítő munkálatokat készíthetne törvényszéki tárgyakban 's ügyvédi érdekekben. — Kétes jogi kérdések' megoldására bizonyosan legnagyobb nyomadéku hatást gyakorolhatna azon testület, mellynek kebelében lakik a' törvénytudomány. — Illy kétes jogi kérdések tehát bármely tagnak előleges jelentésére ezen gyűlésben vitattatnának meg, 's az ügyvédi kar többségének nyíltan kifejezett véleménye némi sinórmértékül szolgálna következő esetekre. Ha több illy tudományosan kifejtett tárgy gyűlne össze, ugyan azokat nyomtatásban is közzé

lehetne tenni. Illy tudományosan vitatkozó gyűlések az ifjú ügyvédeknek hasznos iskolái lennének, 's az angol barristerek' ebédjeit pótolnák, mellyekből legalább 48at kell az ifjú angol ügyvédnek a' testület' termeiben megenni, hogy barrister lehessen.

A' testületi gyűlések' feladása lenne a' törvényhozás' minden ágát elméleti és gyakorlati szempontból kimerítőleg megvitatni, czélszerű ügyvédtörvényt dolgozni ki, 's mind ezeket a' jövő országgyűlésre petitio, vagy megyei utasítás mellett is felterjeszténi, 's így a' törvényhozást, melly e' bajokon gyökeresen segíthet, előkészíteni.

Törvényhozásunknak egyik főhiánya különben is abban áll, hogy a' törvényjavaslatok rendesen nem- szakértőktől származnak, kiknek munkáit gyakran az élet és gyakorlat kigúnyolja.

Másik, mit törvényhozási mezőn kívül, önerőnkkel eszközölni lehet és kell: a' tudományos műveltség' előmozdítása, az alapos törvénytudomány minél szélesb terjesztése 's kellő kifejtése.

Ennek eszközei: czélszerűen rendezett ügyvédi casino, s' (talán annak kebeléből kiinduló) törvénytudományi folyóirat. E' casino nem csupán időzésre 's üres pletykázásra szolgáló, kártyaasztalokkal 's tekével ellátott gyűlhely, hanem ügyvédi könyv- 's levéltárral ellátott képző intézet lenne, hol a' fiatal ügyvéd könyvekből 's társalgási eszmecsere útján elméleti 's gyakorlati ismeretek' gazdagságát tehetné sajátjává. Milly nagy becset helyez a' világnak leggyakorlatibb 's a' magyart kivéve legperlekedőbb népe, az angol, ezen társalgási tanulmányra, kitetszik onnét, hogy a' fiatal ügyvédtől iskolai bizonyítványt elvégzett törvénytani pályáról 's elméleti készülékben töltött évek' bizonyos számát legújabb időkgig nem kívánt, hanem csupán azt, hogy valamellyik ügyvédi testület' (Inn of Court)

tagjává legyen, 's oda bizonyos pénzösszeget befizetvén, az Inn tudós tagjaival társalogjon 's három éven keresztül, törvénytudományok alatt ebédeljen. Ebéd előtt, felett 's után többnyire ügyészi 's peres dolgokról foly a' beszéd, mi a' fiatalokra nézve rendkívül tanúságos. — Minthogy pedig az ügyvédi casino' tudományos hasznaiban 's élveziben, ha azok nyomtatás által közzé nem tétetnek, csak a' helybeli tagok' szűk köre részesülhetne, nagyon szükséges volna az eszméknek szárnyat adni. Csodálatos, hogy hazánkban, e' „prokátor- országban“ hol minden falusi táblabíró született Bentham és Filangieri, hol minden helység' bírása 's jegyzője jogtudósi képzetet metsz, 's a' fontos pálczájú kis bíró is Korpás gyurirol beszél, — mai napig sincs törvénytudományi folyóirat, holott az orvosok, a' gazdák, a' műipar és egyház saját lapokkal bírnak, mellyek érdekeiket képviselik, 's megvitatják, 's a' körükbe tartozó eszméket, indítványokat országszerte hirdetik. A' havonként, füzetekben, vagy időhöz nem kötve megjelenő folyóiratnál még nagyobb sikert eszközölhetne egy rendes törvénytudományi lap, mire, jelen állapotunkban, a' kormánynak engedelme szükséges, 's mi iránt már tétettek is lépések. Szabadjon reményleni a' magas kormány' loyaltásától, hogy e' szükséges tényező életbe léphetését hátráltatni nem fogja. — Ha e' lap az ügyvédi társulat' kebeléből indulhatna ki, 's iránta olly élénk részvét mutatkoznék, millyet fontossága érdemel 's nagy közönsége reményleni hagy — becsületesen fizetett szerkeztő mellett is, évenként lehetne annak jövedelméből pár ezer forintot ügyvédi könyvtár szerzésére, vagy ügyvédi segélyező intézetre tőkésíteni. — A' világszerte híres edinburghi ügyvédi kar könyvtárában nem kevesebb, mint 150,000. becses kötet van, 's 1700. kézirat. A' könyvtár' szerzésére 's nevelésére szükséges összeg leginkább a' testületbe lépő tagok által fizettetni szokott pénzekből kerül ki. —

A' nagy ügyvédi könyvtáron kívül van még a' hivatalos irományok' szerkeztői (nálunk jurátusok) által gyűjtött, úgynevezett Signet- library 50,000. kötettel, mellynek látására lehetetlen volt e' sohajra nem fakadnom: „szent Ivó! valjon mikor lesz nyíri pajkosainknak tajtpipa gyűjtemény 's gyönyörűséges filkó- kártyaképek helyett 50. ezer kötet könyvük egy rakáson?“ Az angol Innek mindnyájan roppant gazdagsággal 's fényes termeikben dús könyv és műgyűjteményekkel birnak. E' gazdagság magánosak' alapítványain 's a' testületbe lépők által fizettetni kellő tetemes összegeken alapúl. De arra, hogy valaki a' testület érdekében, annak javára alapítványt tegyen, ismét kifejlett testületi szellem kell, 's a' testületbe lépésért csak akkor fizetünk örömet nagyobb összeget is, ha annak kebelében hasznot, kényelmet, diszt 's becsületet várhatunk. Ismét oda jöttünk hát viszsza, hogy mindenek előtt a' testületi szellemet szükség fejteni és szilárdítani.

IV.

Említém azon módokat, mik által az ügyvédi kar' emelésére a' tagok saját erejével, a' törvényhozó test' 's nm. kir. főttörvényszék' befolyása nélkül, némileg hatni, 's így a' gyökeresebb ügyvédi reformot, melly csak a' fenálló rendszernek lényeges változtatása által, törvényszéki nyilvánosság' levegőjében remélhető, előkészíteni lehetne. — Vannak még némelyek, miken a' bírói és ügyvédi testület' egyesült jó akarata, törvényhozási úton kívül, sőt egyenesen a' meglevő törvények' nyomán segíthetne, 's ide tartozik: az ügyvédi terem (procuratoria) rendezése, a' persorozat 's ítélet alá bocsátás és szokásos értesítés körüli rendelkezések.

Először is valamit az ügyvédteremről. — Ott, hol az ügyvédi rend kellőkép' becsültetik, hol az hivatása méltóságához illő helyzetben 's diszben él, hol minden ember meg van győ-

zödve, miként a' jogvéd' helyzete az öszszes állomány épségének mértéke, 's a' jogok és törvények iránti tisztelet nem engedí, hogy azok, kik e' jogok' 's törvények' erőteljes védelmére hivatvák, szennyben 's megvettetésben tengjenek— az ügyvédek hivatalos tereme is fényes és nagyszerű. A' londoni Westminsterhall, edinburgi ügyvédterem, a' párizsi „Sz. Lajos' konyhája“ (igy nevezik az ottani ügyvédteremet) nagyságuk', ószerű pompájuk által azonnal emlékeztetnek a' testület' erejére 's méltóságára, mellyhez tartoznak; fölemelt fővel jár oszlopaik alatt a' független, becsült, önérzetes ügyvéd, egyenlőség öntudatával, szabad emberhez nem illő alázatos hajlongások 's hunyorgások nélkül üdvözli a' benchen (birói széken) ülő testvért, ki egyazon nagy törvénytudó 's igazságszolgáltató testületnek nem fölibe, hanem mellé rendelt, hozzá hasonló tagja, 's kit hivatalosan is testvérének nevez; körülé nagy törvénytudók, bátor jogvédek, mély gondolkodók' szobrai állanak, 's mintegy szellemökkel lengik körül. A' világhírű Westminsterhallt festeni fölösleges, egy az a' világ' legnagyobb 's történeti tekintetben legérdekesb teremei közül; az edinburgi ügyvédterem Scotia önállása korában parlamentterem volt, 's gyönyörű antik ékesítésével, aranyos gombokban végződő tölgyfa boltozatával, Melville Henrik, Dundas Robert, Blair Robert 'sat szobraival, egy a' világ' legszebb szobái közül.

— Lehetlen volt e' környezetben éles fájdalmat nem érezni ügyvédi szívemnek, mert szennyes, poros, szűk, nyomorult k. táblai procuratoriánkra gondoltam, hol míg egymást taszítgáljuk, ruháinkat bemocskoljuk, sőt azon élénk kis teremtések-ből is szedünk fel egy rakást, mellyek kiválólágg „a' szép nemmel kötődnek“: helyzetünk' egész szegénysége 's alacsonysága kitűnik, míg a' kisebb, de szabad Scotia' fővárosában, nemes és lélekemelő környezetben, magas, téres és gazdag teremben jár büszke homlokkal, védenczei, közepett, a' becsült; ügyvéd

körüle múlt századok' dicső emlékezései, a' jogért és szabadságért küzdött csaták' diadaljelei.

Hazánk' törvényhozása olly szűk, disztelen 's a' nemzet méltóságához illetlen épületben gyakoroltatik, hogy idegent oda vezetni, szégyenpirba kerül; hazánk' főttörvényszéke, melly tiszteletre méltó hatalommal itél élet és halál, becsület és vagyon, a polgárok' legszentebb 's legdrágább érdekei felett, éveken át zsellérelig szorongott egy szennyes és zigzugas magányos házban; 's mondják bár némelylyek, hogy pinczében, padláson 's a' kietlen Rákos homokán is lehet hozni jó törvényeket, sőt jobbakat mint a' Westminster nagyszerű hajlékaiban 's a' görög szépségű Bourbonpalota' szőnyegein, csak a' törvényhozók' esze 's szíve legyen helyén; hogy továbbá a' legegyszerűbb falusi pajtában is igazságosb ítéletet hozand az értelmes és független bíró, mint hoztak egykor a' fényes Star-chamber' bírái: tagadhatlan még is, hogy ember, míg ember lesz, a' külsőségek' befolyásától egészen meg nem menekedik; egy disztelen és kisszerű törvényhozói 's törvényszéki lakhely örökké a' nemzet méltóságának rovására olyan, 's alacsonyság' és szegénység' bús sejtelmeit ébreszti. A' főttörvényszékek illy disztelen tanyájához igen jól illik azoknak egy része, a' botránnyosan szűk és szennyes ügyvédt terem, vagy — mint némelylyek nevezni szeretik — pertár. — Tíz óra közelg, 's egy ganajos és pocsolyás udvaron keresztül, a' környezettel öszhangzásban levő elszomorodott arczczal siet egy rakás, leginkább fiatal és tapasztalatban ügyvéd (mert az öregebbek 's vagyonosabbak nem szeretik magokat keringként lesóztatni, 's dolmányaikat bolhával benépesitni), egy szűk hátulsó lépcső felé, mellyen, ha, — főleg jeges téli időben — szerencsésen felért, a' feljárásra néző ajtót beszegezve találja, végre esőnek, szélnek kitett ronda folyosón végig menvén, azon hely mellett, mellynek szagatlanná tételére az angol olly

nagy studiumot fordít, beér egy pár szűk szobába, melynek egyikében tintás zöld posztóval bevont hosszúasztal, néhány a' falhoz támasztott rozszant szekrény, melyekben főfő családok' sok milliót érő perei tartatnak 's a' falon függő sz. Ivó képe, mely azonban illy szennyes környezetben, nem különös nagy tiszteletre gerjeszt, jelentik, hogy az ügyvédteremben van *). Zaj, rendetlenség, kiabalás, per és szemét jobbra balra, nem épen kellemes könyökérintések 's az ügyvédi praxist elátkozató tyúkszemérelmek közt egyik másik pertárhoz tolongván, szerencséje, ha a' rosz kedvű archiváriustól durva szavakat nem hall. Illy zajban 's chaoticus rendetlenségben kell védenoze jogaira felügyelnie, a' perekben megjelenie, hol sokszor a' taszigálás miatt excellentiás védenoze' neve helyett egy nagy disznót ejt, a' tökéletlen perjegyzékben reábizott ügyeit felkeresnie, itélet alá bocsátnia, közlött eredeti okleveleket megvizsgálnia 's tb. — Ez csak igen hiányos és szintelen képe a' magyar táblai ügyvédi dicsőség küldiszének; 's valóban csodálatot érdemel, és az annyikép rágalmozott ügyvédi karnak elvitázhatlan becsületére szolgál, hogy illy „amabilis confusio“ közepette a' perek 's oklevelek duczetszámra el nem vesznek.

Szükséges lenne tehát mindenen előtt olly ügyvédteremről gondoskodni, mely ha a' hivatal' méltóságának teljes mértékben meg nem felelne is, legalább szorossága és rendetlensége által az ügyvédet hivatalos kötelessége teljesítésében ne gátolná. Elmozdittatván az által a' tolongás, rendhiány és kellemetlen sűrűlódások természetes oka, — szükséges lenne gondoskodni, hogy a' jó rend, illedelmes csend 's komoly figyelem az ügyvédteremben folytonosan fentartassék, 's e'

---

*) Ezen állapot némileg javult azáltal, hogy a' kir. cúria azalatt, mig e' sorok kiadást értek, ismét saját házába költözött bérlött szállásáról.

czélra minden törvényszak' elején néhány értelmes és tekintélyes ügyvédet választani meg, kik azon törvényszak' folytában összes választóik' nevében a' rendre felügyelnének, az ügyvédteremben sorszerint megjelenni tartoznának, ítélet alá bocsátási napokon a' hiteles jegyzőkönyvet vezetnék, 's az elnököt szükség esetében véleménnyel gyámolítanák.

Az ügyvédteremben előforduló ügyvédi foglalatosságok következők :

- a) A' perek' felvétele 's megjelenések' beiktatása ;
- b) Perek' kivitele térítvény mellett ;
- c) Ítélet alá bocsátás ;
- d) Eredeti oklevelek' közlése.

Hogy az első pontosabban 's fenakadás nélkül történhessék, kívánatos volna, hogy illető előadó uraknak a' pertár felügyelésével megbízott hites jegyzői, kivétel nélkül, minden olyan napon, midőn a' királyi tábla összeül, korábban tollászkodnának fel, vagy kevesebbet sétálnának. Általában igen sok nehézség 's alkalmatlanság származik abból, hogy a' kir. tábla előtti perek, külön külön pertárakban 's több egyén által kezeltetnek. Innét származik, hogy a' felelőség többek közt oszolván 's így egész súlylyal senkinek vállait sem nyomván, hanyagság és rendetlenség van napirenden, a' pertárak gyakran rendes órákban ki nem nyitvatnak, máskor csak hamar ismét bezáratnak, perek minden közkihirdetés 's bejegyzés, 's az illető ügyvéd tudta nélkül egyik pertárból másikba tétetnek át, törv. szakok' elején a' perek' jegyzéke elkészítésének ürügye alatt napok múlnak a' legboszantóbb rendetlenség közt, 's a' végre elkészült perjegyzék még sem tökéletes 's a' t. 's a' t. — E' fogyatkozások' nagy része el lenne háritva, ha a' tábla előtt folyó perek mindnyájan és összesen egy nagy pertárban tartatnának 's egy felelős pertárnok 's annak segédei által kezeltetnének, ki a' pereket az illető feleknek térítvény mellett

kiadná, a' perek' ki- 's visszaddása felől jegyzőkönyvet vezetne, azokat sürgetné, 's érettük kezeskednék. — A' perek egyenkint sorszámot kapnának, a' legrégiebbnek első szám adatván. Ez által fölöslegessé válnék a' térítvényeknek bírák 's ügyvédekre nézve egyformán alkalmatlan beküldözése, 's nem lenne valószínű, hogy a' pert olly bitorló kéz venné magához, mellynek ahoz semmi köze, mert ezen pertárnok személyesen ismerhetné az ügyvédeket, 's tudhatná, és, a' felelősség rajta fekvődvén, meg is gondolná, kinek kelljen pert kiadnia. — Az ítélet alá bocsátott pereket szinte egy külön pertárban, ugyanazon, vagy akár más saját pertárnok' gondviselése alatt, különös jegyzőkönyv mellett lehetne tartani, innét utalhatná azokat, ítélet alá bocsátás rende szerint, a' főtörvényszék' elnöke érdeketlen előadókhöz, kikre mind addig, míg a' kiosztott perek előadva nincsenek, más újabbakat halmozni nem kellene.

Nem csak a' természetes igazság, mellyet minden honfi számára egyenlőn kell kiszolgáltatni, 's a' törvény előtti egyenlőség, és a' másodikat az első után következtető jó rend, hanem régiebb 's újabb törvényeink is, névszerint Ulászló IVik Decr. 3ik 's 4ik czikke, 1550: 51, 1563: 25, 1566: 21 1723: 32, 1729: 43, különösen pedig az 1807: 10ik törvény-cikkely szigorúan rendelik, hogy a' perek' előadásában rend és sorozat tartassék 's a' melly per előbb bocsátatott ítélet alá, abban előbb hozassék ítélet. Itt nem valamely új dolog' behozataláról, hanem csak élő törvények' megtartásáról van szó. Ha a' perek szigorú és változhatlan sorozat szerint fognak előadatni, előadó urak megkíméltetnek az alkalmatlan sürgetők seregétől becses idejük' nagy nyereségével, 's megszűnik az egyeseket előretoló kedvezés' minden módja 's gyanúja, melly a' birói tekintély' szentségül tartatni kellő nimbussát beárnyékolja. Hajdan ezen sorozatot minden törvényszak'

végével kihirdetni 's leiratni szokták, mi szerint a' felek 's ügyvédek előre tudhaták, minő perekre kell készülniök, 's ha pereik elő nem fordulandottak, gyakran el sem jöttek a' törvényszék' helyére. A' mostani sorozat kevésbé jobb, sőt némi tekintetben rosszabb a' semminél.

A' pereknek térítmény melletti kivitelénél okvetlenül szükséges volna kiviteli jegyzőkönyv tartása, mellyben fel lenne pontosan jegyezve a' perszáma, felperes', alperes' neve' a' kivivő ügyvéd' neve és lakása, 's a' kivitel' napja. A' perek csak a' benne dolgozó ügyvédek' aláírt térítvényeik mellett adatnának ki. Szorosan határozatnék meg az idő maximuma, melly alatt a' pert künntartani szabad, 's azon esetre, ha a' kivivő ügyvéd ez időt meg nem tartaná, tétessék intézkedés, kinek kötelessége, 's miúton kelljen a' szabály ellen kinntartott pereket behozatni. A' térítvényeknek egyedül kijátszásra szolgáló felcserélése egyáltalán ne engedessék.

Az ítélet alá bocsátás az ügyvédteremben egy kiküldött kir. táblai tag' elnöksége alatt egész törvényszak' folytában minden kedden, csütörtökön és szombaton szokott történni, kivevén, ha az ajtónálló azt kiáltja: „ma nem lesz submissio.“ Hogy az ítélet alábocsátásra, ezen annyira fontos ügyvédi cselekvényre, a' mostani zajban 's rendetlenségben nem nagy figyelem fordíthatik, az, az előbbiekből világos. Igen kívánatos volna, hogy az mindenkor az érdekelt ügyvédek névszerinti felhívása után történnék, 's a' dologhoz csupán az érdekelt ügyvédek, szenvedélytelenül, minden személyeskedést mellőzve szólanának.

Figyelmet érdemelnek még a' perek' kivonatai, 's az értesítések. A' főtörvényszéknek annyiféle peres tárgyakkali roppant elhalmozottsága mellett physicali lehetetlenség, hogy az előadók a' reájok bizott perek' kivonásával magok fáradjanak. A' kivonatok tehát, vagy kevésbé tapasztalt ifjú segédek,

vagy a' perlekedő felek ügyvédének tollából származnak ; első esetben méltó félelem, hogy a' peres kérdés kellőkép ki nem merítettik, 's teljes világosságban elő nem állittatik ; második esetben egyoldalúság gyanúja van jelen, melly a' másik felet megnyugodni nem engedi. A' perkivonatot természeténél fogva közös irománynak kellene tekinteni, mellyet mind két félnek ismernie szabad is, kell is, 's minden gyanú megszüntetésére szükséges intézkedés lenne a' perkivonatot nyomtatás előtt mind két fél' ügyészével közölni 's aláíratni.

Mi az értesítést illeti : bár sokan ennek szükségessége mellett, főleg bonyolódott kérdéseknél, erősen harcolnak , én ezt a' perlekedés' tiszta és gyanútlan rendével össze nem férő, az igazságszolgáltatás törvényes útján kívül csapongó, a' kidolgozott per állapotának ujabbi fölösleges feszegetésére vezető, alattomos besúgásra 's rágalomra alkalmat adó, és így eltörrendő eljárásnak tartom, 's a' bonyolult kérdéseknéli felvilágosításra is sikertelen módnak hiszem, ha ugyanazon bírónál, ugyanazon órában négy öt pernek felperesi és alperesi ügyvéde csak úgy röptében 's a' rabulai ékesszólásnak kimeríthetlen szélmalomharczával kéket és zöldet összebeszél, mi mellett a' béketűrést vesztett bíró nyakkendőjét köti 's kávéját iszsa.

Mindezen hiányokon könnyen segíthet maga a' törvényszék' 's az ügyvédi kar' jóakarata. Mit kérünk, mit követelünk egy gyökeresebb ügyvédreform' tárgyában alkotmányos hazánk' törvényhozásától, további czikkeink tárgyát fogja képezni.

V.

Most már az ügyvédi reformnak azon tényezőit fogom megemlíteni, mellyek a' fenálló rendszernek lényeges változtatásával járnak, 's alkotmányos külföldön legjobb sikerrel divatoznak.

Már fenebb mondám, hogy elszámálván az ügyvédi név 's hivatal' süllyedtsége' 's tekintélytelensége' véleményem szerinti okait, egyszersmind kijelöltem a' tényezőket is, melyek által annak emelését 's diszét eszközölhetni gondolom.

Ha most, zárt törvényszékek 's írásbeli hosszadalmas és élettelen eljárás mellett, azt tapasztaljuk, hogy az ügyvédnek nincs alkalma magát érdeméhez 's tehetségeihez képest ki-
tűntetni, 's ez által becsültetést és tekintélyt vivni ki, hogy maga a' rendszer- 's olykor a' birói eljárásból eredő hátramaradás, károsodás, vagy jogsértés is kizárólag az ügyvédnek tulajdonittatik, minthogy a' károsodott fél' haragja tárgyat keres, mellyre epéjét önthesse, 's ezt, ha büntetlenül akar dühöngeni, csak az ügyvédben találja fel: mind ebből természetes következtetés, hogy nyilvános törvényszékeket, szóbeli eljárást, 's minél egyszerűbb és tisztább törvénykezési rendszert kell ohajtanunk. És valóban, törvényszéki nyilvánosság nélkül az ügyvédség' teljes diszét remélni olyan volna, mint növények' virágzását tiszta lég 's napsugár nélkül; bármily gondos kézzel ápolja is ezeket egyébiránt a' kertész, tisztogassa a' férgekétől, kötözgesse karókhöz, 's peccseljen velők éjjel és nappal, — szabad lég 's napsugár nélkül vagy elhalnak, vagy csak nyomorú féléletet élnek.

Ha most azt vesszük észre, hogy az ügyvédség jelölteinek kiképzésére elegendő gond nem fordítottatik, a' felvételés' felvételei, az előrebocsátott vizsgálat nem elég szigorúak, 's e' miatt sokan keritik nyakukba a' könnyedén 's gondtalanul osztogatott ügyvédi név' bő köpönyegét, melly alatt azután akármennyi szenny és rongy lappang, — és ismét igen sokan olly kevés tudományos készültséggel lépnek e' pályára, hogy azon magoknak 's az általuk méltatlanul viselt hivatalnak becsületet 's tekintélyt szerezni nem képesek; — ohajtanunk kell, hogy a' leendő ügyvédek' kiképzésére több és rendezet-

tebb gondoskodás fordítottassék, a' vizsgálatok szigorúbbak legyenek, 's az ügyvédi tulajdonok felett itélmi legjobban tudó ügyvédek befolyásával történjenek.

Ha úgy látjuk, hogy a' bíróságtoli függés azon alakban, mint az jelenleg fenáll, melly szerint t. i. a' bíró kényszerint határozhat az ügyvédnek becsülete, értelmi reputatiója, sőt anyagi java, jövedelme és egész léte fölött, nemcsak az ügyvédi tekintélyt 's a' lélek' nemesebb szárnyalásait semmisíti meg, hanem az igazságszolgáltatás', a' valódi jogállapot' leglényegesebb kellékeit is felforgatja! — ohajtanunk kell, hogy a' törvényhozás az ügyvéd iránt méltányosabb legyen, a' hivatalt emancipálja, 's minden önkény és iskolai fenyték alól felmentvén, azon helyzetbe emelje, mellyet a' pernek első bírója, 's a' bírói eljárásnak természetes ellenőre, a' polgárok jogainak nemcsak egymás közt, hanem a' hatalom ellenében is védelmezője érdemel, hogy azt mostani alárendelt állásából kiragadva, mint az igazságszolgáltatás egyik leglényegesebb tényezőjét, a' többi hasonló becsű 's érdemű tényezők mellé helyezze, tehát a' törvényszéki ítélő tagokkal egyenlőknek tekintse.

Ezen helyzet kétféle tekintetben igényli figyelmünket: politikai és pénzügyi tekintetben. — Hogy az ügyvéd politikai tekintetben kellőleg megfelelhessen nemes feladásának, erre mindenek előtt függetlenség szükséges, mert csak a' független ügyvéd vivhat a' védelmére bizott jog mellett erőteljesen és rettenthetlenül. Az ügyvéd' köre nem csak azon jogi kérdéseket foglalja magában, mellyek egyes polgárok közt merülnek fel, hanem a' fiscus ellenében támasztott jogkövetelések' 's a' hatalom' érdekeivel összeütközésbe jövő politikai jogok' védelmét is; ha tehát az ügyvéd a' hatalomtól 's ennek ki-nevezettei- és képviselőitől nem független, ha önlétének 's javának kockáztatása nélkül a' védelemre javára szolgáló tör-

vényes nézeteket bátran 's olykor merészen is elő nem adhatja: ki fog iránta teljes bizodalommal 's csupán bizodalmon alapuló eljárása iránt teljes tisztelettel viseltetni? — Pénzügyi tekintetben szinte függetlennek kell lennie, úgy bírótól, mint felektől, mert pénzügyi függetlenség nélkül ama másik (politikai) függetlenség nem képzelhető; 's mert becsületes munka által érdemlett anyagi jóllét' biztosítása nélkül, az emberi természet' gyarlósága szerint, okvetlenül beáll azon állapot, melyet a' deáknak „paupertas magna meretrix“ példabeszéde fejez ki.

Ezen ügyvédi függetlenségnek, önállásnak 's önérzésnek létesítése más alkotmányos országokban az ügyvédi testületek (tableau) 's ezek által szabadon választott „ügyvédi kamara, vagy tanács, vagy bizotmány“ (conseil de discipline, chambre de discipline) alakjában eszközöltetett, — melyekben, ha országos törvény által czélszerűen rendezvék, 's ha felettök a' vizszoaléleket lehetetlenítő teljess ajtói 's törvényszéki nyilvánosság' napja ragyog, csaknem mindazon tényezőket egyesíteni lehet, melyek az ügyvédség' emelésére 's nemesítésére hatályosok. Ugyanis ezen ügyvédi testületek' s kamarák' feladása: 1) szigorú fegyelmet gyakorolni a' tagok felett, hogy ezek ügyvédi kötelességeiket hiven teljesítsék, 's a' hivatalos körben kihágókat büntetni. Más részről azonban a' megtámadott ügyvédi érdekeket, az egyes tagban megsértett egész testületet, az egyesülésben fekvő erő egész hatályosságával pártolni. — Hogy ezen fegyelmi hatóság valóságos bűnököt, melyek a' fenytő törvénykönyv alá tartoznak, saját illetőségi körébe nem számíthat, igen természetes. 2) Az ügyvédi hivatal jelölteinek vizsgálatába befolyni. 3) A' díjszabályzatban előlegesen meg nem határozható ügyvédi munkák' érdemlett jutalma felett, ha ezekről ügyvéd és perlekedő fél közt kérdés támadna, itélni. 4) A' szegények ügyeinek védelméről gon-

doskodni. 5) Ügyvédi özvegy- és árvapénztárt állítani és kezelni. 6) Gyakrabban tartandó közgyűlésekben jogköri tudományos vizsgálatok 's tanácskozások, kétséges jogkérdések megvitatása, és ismét, ügyvédi könyvtár 's folyóirat által a' tagok' tudományos képzésére hatni.

Józan alkotmányos fogalmak mellett, csaknem fölösleges említeni, hogy ezen testületek 's azok' bizottmányai, mint minden egyéb egyesület 's intézet felett a' státus főfelügyelő hatalma mindenkor fenmaradna, 's a' mondott rendezés által csak a' bíróságok' (főleg egyes albirák') fegyelmi hatalma lenne megszüntetve, mellyet azok jelenleg az ügyvéd felett gyakorolnak, 's melly ezen hivatalnak természetével, függetlenségével 's ettől elválaszthatlan méltóságával özsze nem fér. Alig lehet kétségbe vonni, hogy ezen fegyelmi hatalom' gyakorlatára, 's általában saját ügyének kezelésére senkinek sem lehet akár több joga, akár több képessége, mint magának a' különben is értelmes, törvénytudó 's törvénytisztelő tagokból álló ügyvédi karnak, melly ön tagjait, ön ügyeit, ön valódi javát legjobban ismeri; 's meglevén győződve, hogy fenállásának és virágzásának első-élet feltétele az önállóság, a' függetlenség, kétségen kívül szíven fogja viselni, hogy e' feltételnek igazságos és becsületes eljárás által tegyen eleget.

Jól tudjuk, hogy az ügyvédi hivatalnak ezen az egész alkotmányos külföldön czélszerűnek ismert 's elfogadott intézet életbeléptetése ellen hazánkban és épen az ügyfelek közt, igen sok ellenséges vélemény 's indulat van; 's hogy a' szabadság' elméletével épen úgy öszhangzó, mint köztapasztalás által bizonyított igazságnak hosszszasabb ideig kell még küzdeni, az elfogultság', a' balítéletek' 's megrögzött avas szokások' mozdatlan erejével, mig partra vergődhetik. A' mostani ügyvédség' bő és sok ránczú köpönyege alatt igen sokféle elemek csoportoznak, mellyeket egy érdek alá vonni felette nehéz, ha

szinte ezen érdek az ügyvédség' becsületének, tekintélyének, biztosított anyagi 's erkölcsi jóllétének közérdeke is. — Vannak, kik a' mostani rendszer mellett lehetséges visszaélésekben találják jövedelmük' forrását, 's egy rendezettebb állapotban fenyegető rémet látnak; vannak fájdalom! mások, kik annyira megszokták a' mocsár büszhödt levegőjét 's tisztátalanságát, hogy bizonyos (salva venia) állatokkint csak szennyes fekvő helyen 's mosatlan válú mellett érzik jól magokat; vannak ismét mások, kik a' dolgok' jelen állását nem helyeslik ugyan, de fajunk' ázsiai hibája, a' restség által tartatnak vissza új rendszabályok' meg ragadásától, mellyek őket megszokott kényelmüktől, a' szokott járt útról lesodornák; és ismét mások, kik a' külföld intézeteiben hazai viszonyainkra alkalmazhatlanságot, különösen pedig az ügyvédi testületekben 's bizottmányokban szabadság korlátozó, gyűlöletes csehiséget látnak. — Az említett elemek' azon önző részével, mellyet nemesobb ösztön nem hevit, 's jobb vágyak nem élesztenek, kár volna bajoskodni; ezen urakat ugyanazon törvény szigorúsága fogja csak összezúzni, melly a' visszaéléseket 's azok alkalmait megszünteti, a' bebújó 's kibújó ajtócskákat bezárja, 's Augiás' istállóját kitisztítja; azon jobb tésztából gyúrt, de lusta 's mozdulatlan elemek, mellyek szerelmesebbek kényelmükbe 's régi szokásaikba, mint az ügyvédi tekintély' 's becsület' kincseibe, melly galamb' formájába öltözött szent lélekkint fejekre nem száll, hanem fáradhatlan mozgás, izgatás, munkásság általi kivívását várja, szinte majd csak akkor menendnek cél felé, ha menetnek; a' gondolkodó, jobb után vágyó, életre való elemek közül azonban azok' számára, kik a' czélt ohajtják ugyan, de az ahoz vezető módok' 's eszközök iránt nincsenek velünk egy értelemben, bővebben fogjuk ezen rendezés iránti eszméinket fejtegetni.

Ha az ország azt akarja, hogy ügyvédei, eredeti nemes

hivatásuknak megfeleljenek, fell kell ezeket a' bíróságok' fegyelmi (disciplinaris) hatalma alúl szabadítania. — Láttuk ekkorig, hogy e' hatalom gyakorlata, míg egy részről az ügyvédséget lealacsonyította, 's jelleméből kivetkeztette, más részről, e' magas árért, nem vala képes eszközölni, hogy a' visszaélések meggátoltassanak. E' tapasztalás és fejlettebb országok' példája tanítson meg bennünket, hogy a' bíróságoktól, a' mennyiben a' szorosabb értelemben vett pusztán hivatalos kihágásokrol van szó, az ügyvédek feletti fegyelmi hatóságot vegye el a' törvényhozás, és adja azt egy, magok az ügyvédek által szabadon választott „judicium parium“ kezébe.

Hogy fegyelmi hatóságra szükség van, ki fogná tagadni? az ügyvédi munkakör sokkal elágazottabb 's a' közjóra hatásosabb, hogy sem felette szigorú felügyelet ne lenne szükséges; — az emberi gyarlóság pedig sokkal nagyobb, hogy sem fel lehetne tenni, hogy olly nagy testületben, minő az ügyvédeké, a' csábításnak annyi alkalmá közt, mennyinek az ügyvéd ki van téve, hivatásukrol megfelejtkező 's rendre utasítandó vagy büntetést érdemlő egyesek ne találkozzanak.

Az által tehát, hogy az ügyvédség függetlenségének szükségét hirdetjük, koránt sem akarjuk azt elvonni a' legszigorúbb felügyelés alul. De azt hisszük: hogy az eddigi úton nem lehet czélt érni. A' bírói felügyelés nem csak elégtelen, — mert hiszen annak pálczája alatt fejlett ki a' jelen sötét állapot, — hanem egyszersmind legfőbb okozója is ezen állapotnak, mert a' becsületérzést, élesztés 's emelés helyett csökkenti 's elnyomja, és így a' szándéklott czállal épen ellenkezőt eszközöl. Külső hatalomtól eredő pusztá büntetések által soha sem fog e' cél eléretni; ide szellemi emeltyük is kellenek; 's hogy csak olly felügyelés lehet kár nélkül hatályos, melly maga a' testület kifolyása, bizonyítja az ügyvédség' története 's a' művelt külföld' példája.

A' brittföldi ügyvédi testületek (Inns), a' franczia ügyvédi tableaok 's fegyelmi tanácsok, az olasz-, belga-, rajnamelléki hasonló intézetek élő 's eltagadhatlan példával bizonyítják, hogy nemesb öntudat' ébresztésére, becsületérvéstől lelkesült erős és élénk testületi szellem' (esprit de corps) kifejtésére, 's a' hivatal érdekeinek megvédésére leghatályosb intézetek az ügyvédi bizottmányok (kamarák, tanácsok, fegyelmi székek, a' mint tetszik), melylyek által, ha nem is egyszerre, de kétségkívül nem olly felette sok idő múlva mindent elérhetünk, mit ohajtunk, míg másrészről az ügyvédség' függetlenségét legkisebbé sem veszélyeztetjük.

Állittassanak tehát ügyvédi bizottmányok, úgy a' felebbviteli főtörvényszéknél, mint a' kerületi tábláknál, megyékben 's városokban. Az egy azon helyen lakó 's nagyobb városokban, hol többféle törvényszék van, az egyazon törvényszék előtt ügyködő ügyvédek, kiknek sorjegyzékét a' törvényszék készítheti el 's hitelesítheti, szótöbbséggel, szabadon 's idegen befolyás nélkül válaszszák meg magok közül azon p. o. 5. tagot, kik iránt kitűnő bizodalommal viseltetnek. Ezen szám bizonyos arányban szaporíthatatik. A' megválasztott ügyvédek képezik azon állandó bizottmányt, melly az ügyvédi érdekek, becsület, hivatás felett örkődik. A' bizottmány önkebeléből választja elnökét 's jegyzőjét. A' választás évenként megújittatik p. o. uj év előtti héten, 's eredménye a' törvényszékkal hivatalosan közöltetik. E' bizottmánynak, mellybeni részvételt minden megválasztott testületi tagnak elkell fogadni, 's viselni, feladása az őt szabadon választó, tehát teljes bizodalomával felruházó ügyvédi kar tagjainak eljárásai becsülete függetlensége 's az illedelmi és méltányossági szabályok' megtartása felett éber szigorúsággal örködni, 's a' kihágókat büntetni. — Minden ügyvédnek 's a' feleknek is joguk van az ügyvédet a' bizottmány előtt nyilván bevádolni, 's annak érdemlett bün-

tetését követelni. A' vizsgálat rövid úton, minden törvényszéki beavatkozás nélkül megy végbe, a' vádolt' védelme kihallgattatik, 's az ítélet úgy az illetőkkel, mint a' törvényszékekkel hivatalosan közöltetik. Fegyelmi esetekben (a' fenyítő törvénykönyv' körébe nem tartozó, pusztán hivatalos kihágásoknál) csupán ezen ügyvédi bizottmány ítélhet. Az általa kimondható büntetések: megintés, megdorgálás, felfüggesztés egy évre, 's végképi kitörlés az ügyvédi testületből. A' bizottmány minden törvényszak' végén üléseket tart, szükség' esetében pedig gyakrabban is.

Magától értetik, hogy a' státus, mint egyéb társulatok 's intézetek, úgy az ügyvédi bizottmányok felett is főfelügyelést gyakorol 's törvényes eszközökkel bír a' lehető visszaélések fékezésére, mellyek azonban alig fordulnak elő ott, hol nyilvánosság' 's sajtószabadság' napsugári ragyognak.

Legszokottabb ellenvetések ezen, mindenütt, a' hol fenáll, üdvösnek tapasztalt intézkedés ellen, hogy: ezen bizottmányok az ügyvédség felett gyűlöletes czéhi hatalmat, elnyomást 's aristocrátiát fognak gyakorolni; és: hogy o' bizottmány örökké legyezni fogja az ügyvédi érdekeket 's igazságtalan bíró lesz a' felek ellenében. — Az első ellenvetés nem áll; mert hol a' bizodalom szabadon választ, és a' választás évenként megújíttatik, hol a' testületi tagok közül mindenki oda vetheti akarátának súlyát a' többség mérlegébe, hol e' fölött az eljárás nyilvánosság' ellenőrsége és a' sajtó' minden oldalú vizsgálata alá van vetve, ott elnyomásról, czéhiségről, aristocrátiáról beszélni képtelenség. Ugyan kire bízhatom teljes nyugalommal jogaim' megőrzését 's a' felettemi bíraskodást, ha saját képviselőmre nem, kinek választásába én is befolytam? Igaz, hogy ezen intézkedést, egyedül, elválasztva a' reformnak minden egyéb teendőjétől, életbeléptetni mi sem ohajtanók; de hiszen itt általános ügyvédre orm-

rol van szó, melyet a' bölcs törvényhozás, a' kiegészítő intézkedések' egészben felkarolásával hozzon létre. A' másik ellenvetés az előbbinek épen ellenkezője, 's attól tart, hogy az ügyvédekből állván, kiknek érdekeik ugyanazok, a' szükséges fegyelmet igen is lágyan fogja kezelni, részrehajló lesz az, ügyvédi érdekekkel összeütközésbe jövő érdekek ellenében, 's így a' közjónak ártani fog. Mi pedig azt hiszszük, hogy az ügyvédi bizottmány épen azért, hogy az önzés' és részrehajlás' gyanúját elhárítsa, 's az ügyvédi becsületet sentartsa, inkább a' szigorúságban lesz túlságos, mint a' lágy-ságban; saját legmagasb érdeke kívánja tőle, hogy a' közvélemény előtt részrehajlatlan választott bíróság' hitelében álljon, 's kétségtelen, hogy inkább saját tagjaitól fog áldozatot követelni, mint a' felektől. Egyébiránt nyitva vannak a' főfelügyelő hatalom' őrszemei, 's az ügyvéd és felek közti díjazási kérdésekben felebbvitel engedtetetik a' törvényszékhöz.

Az ügyvédi bizottmánynak ezen szigorú és kellemetlen foglalatosságán kívül még egy másik, nyájasabb és szelidebb feladása is lenne; t. i. ügyvédi tanácskozmányokat 's értekező gyűléseket hívni össze, 's a' tagok' tudományos, különösen szakbeli és gyakorlati képezésére hatni, a' nézeteket kölcsönös kicserélés által tisztítani 's rendezni, az ügyfelek' eszme- 's tapasztaláskörét tágítani 's gazdagítani.

Ezeket tartottam szükségesnek, röviden 's a' legnagyobb általánosságban előadni, részint figyelemzetésül 's buzdításul ügytársaimnak, részint némi motivációjául azon folyamodásnak 's javaslatnak, melyet a' pesti ügyvédi kar, helyzetének élénk érzetere ébredt egy része a' haza öszszegyűlt atyjainak színe elébe határozott terjeszteni, — 's addig is, míg a' fontos kérdést bővebben 's részletesebben tárgyaló munkámat világ elébe hocsáthatnám, kérek kegyes figyelmet azon osztály érdeke iránt, melynek helyzete az alkotmányos országok jogállapotának 's szabadságának egyik legbízatosabb fokmérője, 's melynek fontosságát lehet ugyan ignorálni, de veszély nélkül nem.

MAGYARORSZÁGNAK

ÉS

KIRÁLYÁNAK

TÖRVÉNYES JOGA.

FÓVÁROSI
KÖNYVTÁR
1912

